



Försvarshögskolan

Könade berättelser om försvararen

En jämförande analys av hur Sverige, Norge och Finland konstruerar militära subjekt i sin försvarskommunikation

Hoa Sjöholm

Självständigt arbete, 15 hp

Statsvetenskap med inriktning krishantering och säkerhet

Påbyggnadskurs

HT 2025

Handledare: Lindy Newlove Eriksson

Antal ord: 13 251

Abstract

This study examines how the armed forces in Sweden, Norway, and Finland represent gender in contemporary recruitment and- profile campaigns. Using a poststructural feminist security theory framework, it analyzes how visual and narrative portrayals of military subjects shape gendered identity positions and how these, in turn, influence women's ability to identify with the role of military defender. Through a comparative content analysis, the study explores how defense willingness, gender, and military legitimacy are discursively constructed across national contexts.

The study shows that Sweden presents dual narratives: one inclusive and focused on competence and collaboration, the other emphasizing militarized readiness and national sacrifice. Norway however, offers a broader spectrum of roles but reinforces a hierarchy that privileges elite, masculinized combat identities. Furthermore, Finland presents a seemingly neutral collective subject, yet ties legitimacy to bodily discipline and depersonalized functionality which are features implicitly aligned with masculine-coded norms.

Across all three countries, defense communication simultaneously promotes inclusivity while sustaining a gendered hierarchy of military value. The study concludes that women's identification with the defender role is discursively conditioned and often constrained by symbolic norms linked to violence, risk and national protection. These findings contribute to feminist security research by highlighting how visual and affective dimensions of military storytelling reproduce structural gendered norms in Nordic security cultures.

Keywords: willingness to defend, feminist security studies (FSS), gendered identity, military communication

Innehållsförteckning

Abstract	1
1. Inledning	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Problemformulering	5
1.3 Syfte och frågeställningar	7
1.4 Urvalskriterier	7
2. Tidigare forskning om försvarsvilja	8
3. Teoretiskt ramverk: poststrukturell feministisk säkerhetsteori	11
3.1 Wibben: säkerhet som narrativ	11
3.2 Shepherd: estetik, populärkultur och könade manus	13
3.3 Ramverkets relevans och begränsningar i denna studie	14
4. Metod	15
4.1 Forskningsdesign	15
4.2 Tillvägagångssätt: kvalitativ innehållsanalys	17
4.3 Operationalisering	17
4.4 Material	20
4.5 Avgränsningar och urval	20
5. Analys	21
5.1 Tema 1: Säkerhet som narrativ (hot, skyddsvärde och försvarsrollen)	21
SVERIGE	22
NORGE	23
FINLAND	24
5.2 Tema 2: Könade subjektpositioner och militär agens	26
SVERIGE:	26
NORGE	27
FINLAND	28
5.3 Tema 3: Estetik, affekt och könade manus	29
SVERIGE:	29
NORGE	30
FINLAND	32
6. Avslutning	33
6.1 Slutsatser	33
6.1.1 Könade identitetspositioner: inte bara representation utan en ordning	34
6.1.2 Diskursiva villkor för kvinnors identifikation: tre olika inkluderingslogiker	35
6.1.3 Försvarsvilja som affektiv och könad praktik: vad studien tillför	36
6.1.4 Samlad slutsats: ett nordiskt mönster med nationella variationer	37
6.2 Diskussion	38
6.2.1 Metodens relevans och begränsningar för studien	39
6.2.2 Teorins relevans och begränsningar för studien	40
6.3 Avslutande reflektion och förslag på vidare forskning	41
Litteraturförteckning	43

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Det säkerhetspolitiska läget i Europa har under de senaste åren genomgått en grundlig förändring. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina den 24 februari 2022 har varit centralt i formandet av ett nytt säkerhetspolitiskt landskap där frågor om militärt försvar, motståndskraft och beredskap har aktualiserats. I början av 2025 konstaterade den svenska regeringen att "Sverige och Europa befinner sig i det allvarligaste säkerhetspolitiska läget sedan andra världskrigets slut" (Regeringen, 2025). Därtill understryker Försvarsberedningen att erfarenheterna från Ukraina tydligt visar hur "befolkningens försvarsvilja, motståndskraft och förmåga att hantera en krigssituation är avgörande för ett trovärdigt totalförsvar" (Ds 2023:34, s. 17).

Samtidigt har Sveriges säkerhetspolitiska orientering genomgått ett historiskt skifte. Genom inträdet i NATO den 7 mars 2024 har Sverige lämnat en lång tradition av militär alliansfrihet (Regeringen, 2024). Medlemskapet medför inte enbart ett försvarspolitiskt åtagande utan också krav på ökad nationell försvarsförmåga och deltagande i gemensamma operationer. Försvarsmakten anpassar sig efter NATO-standarder, deltar i gemensamma övningar med allierade och bidrar till internationella avskräckningsinsatser som Forward Land Forces i Lettland (Försvarsmakten, 2024).

I denna kontext har *försvarsvilja* etablerats som ett nyckelbegrepp i den säkerhetspolitiska diskussionen men saknar en entydig definition. Denna uppsats utgår från Wedebrand och Jonssons (2021, s. 8) beskrivning: "Att ha försvarsvilja är att i ett försvarsrelaterat syfte vara benägen att handla eller tycka på ett visst sätt". Begreppet omfattar därmed både attityder och intentioner till handling. Analysen fokuserar uteslutande på försvarsvilja i militär kontext.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) betonar att försvarsvilja är en grundförutsättning för totalförsvaret och att det förutsätter en samverkan mellan alla samhällets aktörer, civila liksom militära. "Om Sverige skulle utsättas för ett angrepp behöver vi alla, efter bästa förmåga, bidra till att försvara vårt land" (MSB, 2025). Samtidigt varnar MSB för att Ryssland sannolikt kommer att försöka underminera försvarsviljan genom informationspåverkan och psykologiska operationer (MSB, 2025, s. 24).

Aktuell statistik visar emellertid på markanta könsskillnader avseende försvarsvilja. Enligt SOM-institutets nationella mätning från 2024 uppger 69% av männen, men endast 37% av kvinnorna, att de är beredda att delta i försvaret vid höjd beredskap eller krig (Widmalm, SOM-seminariet, 2025). Motsvarande mätningar från Finland visar att 83% av männen och 73% av kvinnorna är villiga att bidra till försvaret efter egen förmåga vid ett angrepp (Planeringskommissionen för försvarsinformation, 2024, s. 18–20). I Norge är siffrorna 78% för män och 64% för kvinnor (Folk og Forsvar, 2024, s. 22). I Sverige visar ytterligare data från Plikt- och prövningsverket att sju av tio unga kvinnor är negativt inställda till värnplikt, jämfört med 42% bland män (SVT Nyheter, 2025).

Mot denna bakgrund väcks frågor om hur kommunikationen från försvarsmakterna formar bilden av den militära försvararen och i vilken mån denna bild upplevs som inkluderande för kvinnor.

Sammanställning av resultat från nationella mätningar av försvarsvilja i Sverige, Norge och Finland 2024

Land	Sverige	Norge	Finland
Total (%) som uppger försvarsvilja	53	71	80
Total (%) som uppger försvarsvilja fördelat på kön:	Kvinnor: 37 Män: 69	Kvinnor: 64 Män: 78	Kvinnor: 78 Män: 83

Källor: Nationella SOM-seminariet (2025), Folk og Forsvar (2024), Finska Planeringskommissionen för försvarsinformation (2024).

1.2 Problemformulering

Sammantaget framträder en nordisk paradox. Sverige, Norge och Finland delar centrala strukturella likheter: de är demokratiska välfärdsstater med högt institutionellt förtroende, liknande säkerhetspolitiska orienteringar och ett nära militärt samarbete genom bland annat NATO, NORDEFKO. Därtill rankas de återkommande i toppskiktet av globala jämställdhetsindex såsom World Economic Forum (2025) och UNDP:s Human Development Report (2023), vilket signalerar en formellt hög grad av jämställdhet inom arbetsliv, utbildning och politiskt deltagande.

Mot denna bakgrund framstår könsskillnaderna i försvarsvilja som särskilt anmärkningsvärda. Trots likartade samhällsmodeller visar mätningar att andelen kvinnor som uppger vilja att delta i försvaret är betydligt lägre i Sverige än i Norge och Finland. I alla tre länder är dessutom kvinnors försvarsvilja genomgående lägre än männens. Det tyder på att jämställdhet i formella och institutionella termer inte automatiskt översätts till jämlik delaktighet inom det militära. Således uppstår ett glapp mellan nationell självbild, jämställdhetsideal och upplevd militär tillhörighet.

Denna könsskillnad utgör ett säkerhetsproblem på flera nivåer. Militärt riskerar en låg försvarsvilja bland kvinnor att försvaga Sveriges mobiliseringsförmåga i ett läge där civilsamhällets deltagande lyfts fram som centralt för totalförsvaret (Ds 2023:34; MSB, 2025). I ett bredare internationellt sammanhang kan detta påverka trovärdigheten i Sveriges åtaganden inom NATO och minska förtroendet vid försvarspolitiska samarbeten. Ur ett demokratiskt perspektiv innebär det även att hela folkets försvar inte realiseras i praktiken. Om vissa grupper inte uppfattar sig som del av den kollektiva försvarsidentiteten undermineras legitimiteten i säkerhetspolitiken.

Tidigare forskning har identifierat kön som en av de mest signifikanta variablerna för försvarsvilja (Persson & Widmalm, 2024; FOI, 2021). Trots detta är kunskapen om varför dessa skillnader uppstår begränsade. Fältet domineras av individcentrerade, kvantitativa studier där försvarsvilja förstås som en attityd påverkad av faktorer som ålder, ideologi eller utbildningsnivå. Däremot har forskningen i alltför begränsad utsträckning analyserat hur kulturella och kommunikativa praktiker formar föreställningar om vem som kan vara försvarare. Här erbjuder feministisk säkerhetsteori ett alternativt angreppssätt med fokus på hur kön, våld och nationell tillhörighet produceras genom diskurs och symbolik (Wibben, 2011; Shepherd, 2010, 2013).

I detta ljus blir det motiverat att studera hur försvarsvilja formas genom representationer, inte bara som en psykologisk attityd utan som en kulturellt situerad identifikationsprocess. För att förstå varför kön fortsätter att vara en så stark faktor i svensk försvarsvilja behöver forskningen således breddas med analyser av de visuella och narrativa villkor genom vilka militär identitet kommuniceras. Ett sådant angreppssätt kan bidra till att synliggöra de

symboliska gränser som upprätthåller, snarare än bryter, den genusbundna ojämlikheten i försvarsvilja, särskilt i länderna som formellt betraktas som jämställda.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur de svenska, norska och finska försvarsmakterna representerar kön i sin samtida rekryterings- och profilkommunikation. Studien analyserar hur dessa könade representationer konstruerar identitetspositioner och hur de i sin tur kan förstås som diskursiva villkor för kvinnors möjlighet identifiera sig med rollen som militär försvarare. Genom en komparativ kvalitativ innehållsanalys av kampanjmaterialet undersöks hur försvarsvilja, kön och militär identitet samspelar i de visuella och narrativa uttryck som formar försvarsmakternas offentliga kommunikation.

För att undersöka detta utgår studien från följande forskningsfrågor:

1. Vilka könade identitetspositioner erbjuds kvinnor och män i Sverige, Norge och Finlands försvarskommunikation?
2. Hur kan dessa förstås som diskursiva villkor för kvinnors möjlighet att identifiera sig med rollen som militär försvarare?

1.4 Urvalskriterier

Studien avgränsas till Sverige, Norge och Finland. Dessa tre länder utgör ett analytiskt lämpligt urval för en jämförande flerfallsstudie då de delar centrala politiska system, samhällsmodeller och säkerhetspolitiska ramar. Samtliga är nordiska välfärdsstater med demokratiska styrelseskick, högt institutionellt förtroende och ett nära militärt samarbete, framför allt inom Nato och det nordiska försvarssamarbetet NORDEFKO. Deras likartade samhällsmodeller och försvarspolitiska ramar skapar goda förutsättningar för att isolera och analysera skillnader i kommunikativa praktiker, snarare än i övergripande kontext.

Danmark och Island exkluderas trots att länderna också tillhör Norden. Danmarks värnpliktssystem och rekryteringsmodell skiljer sig i flera avseenden från övriga nordiska länder vilket påverkar både organisation och kommunikationsstrategier inom Försvarsmakten. Island saknar en egen försvarsmakt och producerar därför inte det typ av

kampanjmaterial som analyseras i studien (Landguiden, 2024). Urvalet har därmed avgränsats för att säkra analysens stringens och jämförbarhet.

Materialurvalet begränsas till audiovisuellt rekryterings- och profilkommunikation som publicerats av respektive försvarsmakt under 2024–2025. Endast officiell, extern kommunikation riktad mot en bred allmänhet inkluderas. Interna styrdokument, policytexter och politiska beslut omfattas inte då syftet inte är att studera formell säkerhetspolitik, utan de symboliska och narrativa praktiker genom vilka militär identitet kommuniceras.

Avslutningsvis gör studien inga anspråk på att fastställa kausala samband mellan försvarskommunikation och faktisk försvarsvilja. I stället betraktas kommunikationen som en diskursiv praktik som formar föreställningar om vem som kan framstå som legitim aktör inom det militära försvaret. Analysen fokuserar därför på de könade identitetspositioner som gestaltas i materialet och hur dessa villkorar kvinnors möjlighet till identifikation med rollen som försvarare. Denna avgränsning är metodologiskt och teoretiskt förenlig med uppsatsens poststrukturella, feministiska säkerhetsteoretiska ramverk.

2. Tidigare forskning om försvarsvilja

Forskningen om försvarsvilja i Sverige och Europa har genomförts både kvalitativt och kvantitativt, med ett tydligt uppsving efter Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina 2022. Flera studier understryker försvarsviljans avgörande betydelse för totalförsvaret och Europas motståndskraft. Samtidigt är fältet fragmenterat då begreppet definieras och mäts på olika sätt, vilket enligt FOI utgör en central utmaning. Myndigheten beskriver området som ett "forskningstema som inte låter sig avgränsas eller inordnas på ett självklart sätt" (FOI-R--5206--SE, 2021, s. 5). Försvarsvilja omfattar såväl militära som civila dimensioner, individers attityder, gruppdynamik och organisationskultur. FOI identifierar kön, tillsammans med ålder och genomförd militär grundutbildning, som en av de starkaste faktorerna. Samtidigt efterfrågar de mer kunskap om hur försvarsvilja formas kulturellt och kommunikativt vilket utgör denna studies fokus.

En central forskningsgren har sökt identifiera individrelaterade förklaringar. I en kvantitativ analys av försvarsvilja i Norden efter 2022 visar Persson och Widmalm (2024) att faktorer som hotuppfattning och emancipatoriska värderingar inte har ett entydigt samband med

försvarsvilja. Forskarna definierar *emancipatoriska värderingar* som tron på universella rättigheter och yttrandefrihet (*ibid.*, s. 691). I stället konstaterar de att kön, tillit och politisk orientering har ett särskilt starkt samband med försvarsvilja (*ibid.*, s. 691–692). Kön visar sig ha starkast koppling då män i högre grad än kvinnor uttrycker en vilja att delta i det militära försvaret. Detta resultat bekräftar könets betydelse men lämnar den kulturella och kommunikativa dimensionen outredd vilket är en brist som denna uppsats adresserar.

Andra studier har kritiserat hur försvarsvilja traditionellt mäts. Cancino, Svenonius och Michélsen Forsgren (2023) problematiserar att en stor del av forskningen bygger på tvärsnittsundersökningar där respondenter besvarar ja/nej-frågor på om de är villiga att försvara landet. Forskarna menar att sådana mätningar inte fångar de komplexa överväganden som ligger bakom individens svar. *Deras rapport Vem vill försvara landet?* argumenterar för kvalitativa angreppssätt som inkluderar kontext, symbolik och meningsskapande processer. Denna kritik mot förenklade mätmetoder motiverar ett mer kvalitativt angreppssätt där fokus flyttas från enbart individens svar till de sammanhang och berättelser som omger försvarsvilja.

Senare forskning har också betonat att försvarsvilja inte enbart handlar om militära insatser, utan även formas genom myndigheters kommunikation liksom civila och psykologiska dimensioner. Med hjälp av begreppet *identity work* analyserar Malmström och Berndtsson (2025) hur svenska myndigheter konstruerar bilden av den ”villiga” och ”ansvarstagande” medborgaren. Kommunikation kring beredskap framstår som ett verktyg för att forma lojalitet och samhällsligt engagemang. Studien tydliggör därmed att kommunikativa praktiker inte enbart informerar utan även sätter normer vilket är direkt relevant för att förstå hur olika grupper kan påverkas avseende upplevd tillhörighet till totalförsvaret.

Feministisk säkerhetsforskning har främst fokuserat på hur genus präglar försvarspolitik och säkerhetsnarrativ. Wright och Bergman Rosamond (2024) undersöker hur kön och feministiska perspektiv marginaliserades i den strategiska kommunikationen kring Sveriges NATO-process. De visar hur en könsmissig tystnad präglar narrativet om Sveriges säkerhet efter 2022 där feministiska perspektiv tonas ned till förmån för mer traditionella militära säkerhetsperspektiv. Genus tystas och den legitima säkerhetsaktören görs implicit manlig. Trots att studien behandlar övergripande säkerhetspolitisk kommunikation illustrerar den hur

könsdimensioner kan osynliggöras även i offentliga strategiska narrativ vilket är något som denna uppsats vidareutvecklar i relation till rekryteringskommunikation.

Flera forskare har även visat hur försvarsvilja påverkas av historiska och institutionella faktorer. Hadar och Häkkinen (2020) visar att den finska försvarsviljan vilar på kollektiva minnen från krigstid, särskilt kopplingen mellan värnplikt och medborgarskap. De identifierar en stark koppling mellan värnplikt och försvarsvilja samt observerar att både Finland och Israel har använt värnpliktssystemet och bredare ett samhällsnarrativ för att förankra en långsiktigt hög försvarsvilja. Detta förklarar delvis varför Finland har högre försvarsvilja trots liknande samtida villkor som Sverige och indikerar att institutioner har ett historiskt minne. Samtidigt visar Ingelhart, Puranen och Welzel (2015) att stöd för militärt våld generellt är lägre i samhällen med reproduktiv frihet och individualisering, men att de nordiska länderna här avviker från övriga Europa. Tillsammans pekar dessa studier på att kontextspecifika narrativ och geopolitiska faktorer samverkar i vad gäller nivåer av försvarsvilja.

Forskning med feministisk säkerhetsteoretisk förankring har utvecklat djupgående analyser av genus i försvarskontexter. Kronsell (2016) har studerat EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik och visar hur könsbundna normer och kroppsliga föreställningar reproduceras inom militära institutioner trots formella ambitioner om jämställdhetsintegrering. Genom begreppet *gender path dependence* synliggör hon hur maskulina ideal, likt fysisk styrka, stridsduglighet och ledarskap, reproduceras trots jämställdhetsambitioner. Kronsell blottlägger hur dessa normer cementeras och fortsätter forma bilden av den legitima försvararen. Trots att fokus ligger på institutionell policy snarare än extern kommunikation, erbjuder studien ett begreppsligt ramverk för att förstå de könade mekanismer som studeras i denna uppsats.

En liknande inriktning återfinns i Ayelet Harels (2024) studie som analyserar kvinnors agens inom statliga militära organisationer. Harel visar att kvinnliga soldater ofta måste navigera mellan motstridiga normer där de både förväntas vara kapabla och sårbara. Denna dubbelhet begränsar deras handlingsutrymme och positionerar dem som avvikande. Studien visar hur könsnormer inom militära praktiker producerar motsägelsefulla villkor för identifikation. Även om Harel inte analyserar kommunikation direkt är hennes resultat relevanta för denna uppsats då de visar hur militära institutioners genusnormer påverkar kvinnors möjlighet att

erkännas som försvarare, samt hur dessa normer kan förstås som normativa villkor för identifikation.

Sammanfattningsvis visar tidigare forskning att kön är en återkommande, central förklaringsfaktor för försvarsvilja, och att kommunikation, identitet och historiskt präglade narrativ spelar roll för hur försvarsvilja skapas och upprätthålls. Däremot saknas studier som systematiskt analyserar hur försvarsmakter i Norden genom sin rekryterings- och profilkommunikation konstruerar könsbundna föreställningar om försvararen och vilka identitetspositioner som därigenom görs möjliga. Det är i denna forskningslucka denna studie placerar sig.

3. Teoretiskt ramverk: poststrukturell feministisk säkerhetsteori

Studien utgår från ett poststrukturellt feministiskt säkerhetsteoretiskt ramverk för att analysera hur försvarsvilja formas genom könsbundna representationer i samtida militär kommunikation. Feministisk säkerhetsteori (FSS) utgör en kritisk inriktning inom internationella relationer (IR) som synliggör hur säkerhetspolitik reproducerar maktrelationer genom bland annat påstådd könsneutralitet, statscentrering och militarisering. Sedan 1980-talet har feministiska forskare visat hur förståelsen av hot, våld och legitimitet präglas av kropp, kön och identitet, snarare än enbart militär kapacitet eller statlig rationalitet.

I denna uppsats används FSS i dess poststrukturella tradition där säkerhet förstås som en diskursiv praktik. Det innebär att säkerhet inte betraktas som ett objektiva tillstånd utan som något som konstrueras genom berättelser, bilder och institutionella språkbruk. Militär identitet, liksom försvarsvilja, tolkas därmed inte som naturliga eller universella fenomen utan som kulturellt och språkligt formade. Genom att studera hur militära subjekt visualiseras och berättas i rekryteringsfilmer, analyseras vilka genusrelaterade identitetspositioner som erbjuds och vilka subjekt som därigenom uppfattas som legitima försvarare.

Det teoretiska ramverket tar stöd i två centrala forskare inom fältet: Annick T.R. Wibben och Laura J. Shepherd. Wibben erbjuder ett narrativt perspektiv där säkerhet analyseras som berättelse, medan Shepherd lyfter fram den estetiska och affektiva dimensionen av säkerhetspolitik. Deras perspektiv kompletterar varandra och möjliggör analys av både form och innehåll i försvarsmakternas kommunikation.

3.1 Wibben: säkerhet som narrativ

Wibben positionerar feministiska säkerhetsstudier som ett alternativ till traditionell säkerhetsteori genom att flytta fokus från militära kapaciteter och staters beteende till representation och berättande (Wibben, 2011a, s. 1–3). Hon visar hur säkerhetspolitiska analyser ofta differentierar mellan klass, religion, etnicitet, nationalitet och sexualitet men samtidigt osynliggör kvinnors erfarenheter som relevant kunskap (Wibben, 2011b, s. 592). Detta innebär att säkerhet aldrig är neutralt utan en djupt politiserad konstruktion.

När forskningsfält som IR antar en påstådd könsneutralitet leder detta, enligt Wibben, till en vinklad och ofullständig förståelse av internationell politik (Wibben, 2011a, s. 11–12).

Feministiska perspektiv stämplas ofta som politiska snarare än vetenskapliga, vilket i sig upprätthåller maktordningar inom akademien. I *Feminist Security Studies: A Narrative Approach* argumenterar Wibben för att säkerhet bör förstås som narrativ. Hon skriver: ”narratives both enable and limit representation – and representation shapes our world and what is possible within it” (Wibben, 2011, s. 43). Narrativ är därmed inte passiva beskrivningar av verkligheten utan strukturer som aktivt producerar känslor av trygghet och fara.

För att analysera dessa berättelser identifierar Wibben fyra grundkomponenter i det traditionella säkerhetsnarrativet:

1. Hot (*Threat*): Vad eller vem som utgör faran.
2. Referentobjekt (*Referent object*): Det som ska skyddas (ofta staten eller nationen).
3. Säkerhetsaktör (*Agent*): Vem som har makten och förmågan att beskydda.
4. Medel (*Means*): Vilka metoder (ofta militärt våld) som anses nödvändiga för att uppnå säkerhet.

Dessa element formar tillsammans en dominerande berättelse där staten ges tolkningsföreträde, militären framstår som nödvändig och manligt kodade aktörer representeras som legitima försvarare. Genom att vissa erfarenheter och kön lyfts fram medan andra marginaliseras utövas ett epistemiskt våld där kunskap om vad som räknas som säkerhet selekteras. Som Wibben uttrycker det: “The choice to privilege one perspective over another is never innocent or obvious but always intensely political” (2011, s. 2).

Feministiska säkerhetsstudier utmanar därmed det till synes självklara. Wibben menar att feminister bryter med det normaliserade och i stället synliggör hur könsmaktsordningar vävs in i säkerhetsnarrativ och cementeras genom kommunikativa praktiker (Wibben, 2011, s. 12). Genom att lyfta fram marginaliserade erfarenheter kan "rå" empirisk data ersättas av berättelser som visar hur säkerhet upplevs, förkroppsligas och relateras till identitet (Wibben, 2011, s. 592).

I denna studie används Wibbens perspektiv för att analysera hur försvarsmakternas rekryteringsfilmer strukturerar sina berättelser om nationellt försvar: Vilka hot artikuleras? Vilka miljöer och kroppar framställs som skyddsvärda? Vem får agera säkerhetsaktör? Denna analys gör det möjligt att synliggöra hur könade subjektpositioner konstrueras och om kvinnor ges agens som militära aktörer eller reduceras till civila, stödjande eller skyddsvärda figurer.

3.2 Shepherd: estetik, populärkultur och könade manus

Laura J. Shepherd utvecklar ett feministiskt säkerhetsperspektiv som fokuserar på hur säkerhet produceras genom visuella, affektiva och kulturella praktiker. Till skillnad från teoribildningar som analyserar säkerhet i termer av maktbalans eller militära resurser intresserar sig Shepherd för de estetiska uttryck och emotionella register genom vilka säkerhet görs begriplig, legitim och relaterbar. I *Gender, Violence and Popular Culture* visar hon hur film, reklam och digitala medier återspeglar liksom aktivt formar föreställningar om våld, hot och legitima säkerhetsaktörer.

Tillsammans med Cerwyn Moore argumenterar Shepherd för en "estetisk vändning" inom IR, där forskning vidgar analysen från innehåll till form, alltså hur känslor, stämningar och estetiska intryck används för att göra vissa tolkningar av världen mer intuitiva och övertygande (Shepherd & Moore, 2010, s. 299). Genom begrepp som *affekt*, *atmosfär* och *inramning* förklarar de hur säkerhetspolitik ofta blir begriplig via det populärkulturella, det vardagliga och det visuellt igenkännbara (Shepherd & Moore, 2010, s. 307). Denna estetik gör vissa subjektpositioner och handlingsmönster intuitivt rimliga medan andra osynliggörs eller framstår som avvikande.

Ett centralt begrepp i Shepherds analys är könade manus (*gendered scripts*). Dessa syftar på de återkommande mönster genom vilka kroppar positioneras i säkerhetsnarrativ. Historiskt har det militära subjektet kodats som manligt; aktivt, rationellt, tekniskt kompetent och kapabla till våld medan kvinnor ofta framställts som sårbara, passiva, känslstyrda eller symboler för det som ska skyddas. Dessa manus kodas genom språk och visuella tekniker såsom: bildutsnitt, kroppsspråk, blickar, kamerarörelser, klippning, ljussättning och ljud. Resultatet är att vissa kroppar ges agens och militär legitimitet, andra inte.

I denna studie används Shepherds perspektiv för att analysera hur rekryteringsfilmer iscensätter kön genom estetiska val. Vilka kroppar syns i närbild? Vem ges handlingsutrymme? Vilka blickar mot kameran och vem talar från vilken plats? Genom att undersöka dessa visuella och känslomässiga aspekterna blir det möjligt att förstå hur vissa subjektpositioner förstärks som försvarare medan andra begränsas eller osynliggörs. Eftersom försvarsvilja inte enbart är ett resultat av rationella överväganden utan i hög grad formas genom känsla, identifikation och föreställningar om vilka kroppar som "passar in" i en militär kontext, är det estetiska perspektivet avgörande för att förstå hur könsbundna normer reproduceras i försvarskommunikation.

3.3 Ramverkets relevans och begränsningar i denna studie

Wibben och Shepherd erbjuder två teoretiska ingångar som tillsammans möjliggör en flerdimensionell förståelse av hur säkerhet och militär identitet produceras diskursivt. Wibben synliggör den narrativa struktur där roller, hot och handlingsutrymmen kodas i berättelser om säkerhet medan Shepherd visar hur dessa strukturer iscensätts genom visuella uttryck, känslomässiga register och estetiska val. Kombinationen gör det möjligt att analysera vad försvarsmakterna kommunicerar utan hur kommunikationen formar könade subjektpositioner genom både innehåll och form.

Detta innebär att det inte räcker att konstatera att kvinnor och män förekommer i försvarsmakternas kampanjer. Det är nödvändigt att analysera hur de framställs, vilken funktion och känslor de tilldelas i berättelsen samt vilken typ av handlingsutrymme de ges. Genom att granska hur olika kön positioneras som försvarare, skyddsvärda eller frånvarande kan studien synliggöra de symboliska villkor som avgör vem som uppfattas som en legitim

militär aktör. Det öppnar för en djupare förståelse av hur identifikation med försvarsrollen möjliggörs eller begränsas.

För denna studie är ramverket särskilt relevant av tre skäl. För det första ger det analytiska verktyg för att förstå kön som en diskursiv praktik där genus inte bara är ett innehållsmässigt tema utan en struktur som påverkar hur berättelser om säkerhet formas och vem som ges plats i dem. För det andra fångar ramverket de kommunikativa villkor som påverkar individers möjlighet till identifikation. Eftersom försvarsvilja inte enbart är en rationell attityd utan också påverkas av känslor, kroppsliga erfarenheter och samhällsliga berättelser, blir analysen av dessa uttryck central för att förstå hur vissa subjektpositioner framstår som möjliga. För det tredje är det metodologiskt kompatibelt med kvalitativ innehållsanalys eftersom det tillåter en tolkande granskning av både narrativ struktur och visuellt språk i kampanjmaterialet.

Det innebär att studien inte stannar vid att konstatera om kvinnor och män förekommer i filmerna, utan undersöker hur de representeras, vilka känslor deras gestaltningar aktiverar, och vilken agens de tillskrivs. På så vis kan analysen synliggöra hur könade militära identitetspositioner konstrueras i svensk, norsk och finsk försvarskommunikation och hur dessa kan relateras till kvinnors möjlighet att identifiera sig med försvarsrollen.

Samtidigt finns begränsningar. Ramverket förklarar inte variationen i försvarsvilja i strikt kausal mening. Det erbjuder heller inte generaliserbara samband eller förklaringsmodeller för varför vissa grupper är mer benägna att delta i försvaret än andra. Däremot synliggör ramverket de symboliska och kommunikativa strukturer som skapar förutsättningar för att vissa subjekt ska framstå som mer eller mindre legitima försvarare. Fokus förskjuts därmed från individers attityder eller till de kulturella villkor som formar identitet, legitimitet och tillhörighet i militär kommunikation. Analysen fokuserar därmed på de diskursiva villkor som omger identitet, legitimitet och tillhörighet inom militär kommunikation, i stället för på enbart individers upplevelser. Trots denna begränsning är ramverket väl anpassat för studiens syfte. Det möjliggör en fördjupad förståelse av hur genusbundna föreställningar om försvar produceras, normaliseras och kommuniceras visuellt och narrativt.

4. Metod

4.1 Forskningsdesign

Denna studie tillämpar en jämförande kvalitativ flerfallsdesign för att analysera hur könsbundna identiteter konstrueras i nordisk försvarskommunikation. Sverige, Norge och Finland utgör de tre fallen som undersöks parallellt utifrån samma forskningsfrågor och teoretiska ramverk. Enligt Bryman et.al. (2025, s. 94) möjliggör en flerfallsdesign en systematisk identifiering av återkommande gemensamma mönster såväl som betydelsefulla avvikelser i det empiriska materialet.

Designvalet motiveras av uppsatsens syfte att förstå hur försvarare, säkerhet och militär identitet gestaltas i olika, men strukturellt likartade, kontexter. Samtliga länder är demokratiska välfärdsstater med högt institutionellt förtroende och liknande politiska system liksom flera nära säkerhetspolitiska samarbeten genom bland annat NATO och NORDEFKO. Samtidigt uppvisar länderna variationer i hur försvarsvilja fördelas mellan könen vilket gör en jämförelse analytiskt intressant.

Studien gör inga kausala anspråk för att testa hypoteser om orsakssamband för variationen i försvarsvilja. Den söker heller inte att identifiera oberoende och beroende variabler likt en teoriprovande studie hade gjort. I stället används teori som ett tolkningsverktyg för att analysera hur mening skapas genom språk, bilder och narrativ. Uppsatsen är därmed teorikonsumerande vilket innebär att valet av fall föregås av valet av teori (Esaiasson et.al., s. 37–38). Vidare har undersökningen en interpretivistisk ansats där sociala fenomen förstås som kulturellt formade snarare än objektivt givna (Denscombe, 2016, s. 26–27). Begrepp som *säkerhet*, *försvarare* och *försvarsvilja* betraktas inte som neutrala eller självklara, utan som ett resultat av specifika narrativa, visuella och symboliska praktiker (Wisker, 2008, s. 69). Analysen fokuserar därmed på hur dessa begrepp görs meningsfulla i försvarsmakternas kommunikation och vilka subjektspositioner som erbjuds kvinnor respektive män i relation till militär identitet.

Vidare är studiens ansats deduktiv vilket innebär att det teoretiska ramverket tas fram innan själva analysen av empirin börjar för att det ska kunna användas som analysredskap (Esaiasson et.al., s. 81–82). Dessutom är det lämpligt att analysformatet presenteras i en matris vilket syns i kapitel: ”4.3 Operationalisering”. Den jämförande flerfallsdesignen möjliggör således en analys av både gemensamma nordiska säkerhetsdiskurser och nationella

variationer i hur kön, agens och försvarsvilja kommuniceras. Fokus ligger på att fördjupa förståelsen för dessa diskursiva villkor snarare än att generera generaliserbara slutsatser. Därigenom bidrar studien med ny kunskap om hur militära identitetspositioner produceras i försvarskommunikation.

4.2 Tillvägagångssätt: kvalitativ innehållsanalys

Det empiriska materialet utgörs av rekryterings- och profilfilmer från svenska, norska och finska Försvarsmakten. Analysen måste därför kunna hantera både språkliga, visuella, känslomässiga och estetiska uttryck. Mot denna bakgrund tillämpas en kvalitativ innehållsanalys vilken möjliggör en systematisk och tematiskt orienterad tolkning av bilder, berättelser, ljud och symbolik (Boréus & Kohl, 2018, s. 50–51). Film och digitala medier är väletablerade empiriska källor inom innehållsanalytisk forskning, särskilt i studier som fokuserar på representation, diskurs och identitet (Boréus & Bergström, 2018, s. 57).

En kvalitativ metod är lämplig när syftet är att förstå hur mening skapas snarare än att mäta förekomst (Bryman et. al., 2025, s. 338–340). Eftersom denna studie undersöker hur könsbundna subjektpositioner och militär identitet formas i kommunikationen krävs en metod som kan fånga det symboliska och affektiva innehållet i materialet. Kvantitativa metoder bedöms vara otillräckliga för att hantera dessa dimensioner, då de riskerar att reducera komplexa visuella och symboliska uttryck till variabler utan att fånga deras kontextuella innebörder.

En ofta framförd kritik mot kvalitativ innehållsanalys är att den kan präglas av tolkningssubjektivitet (Nyberg & Tidström, 2012, s. 135–136). I denna undersökning hanteras detta genom ett transparent och systematiskt förfarande där samtliga filmer analyseras utifrån samma teoretiskt förankrade analyschema. Analyschemat har utvecklats i växelverkan mellan teori, empiri och forskningsfrågorna. Genom att tydligt redovisa hur analysen genomförts stärks studiens interna logik, spårbarhet och trovärdighet.

Även metodvalet är teoretiskt förankrat. Wibbens fokus på säkerhet som narrativ praktik möjliggör analys av berättelsestrukturer, medan Shepherds perspektiv på estetik och affekt gör det möjligt att tolka hur militära subjekt iscensätts visuellt. Kvalitativ innehållsanalys

utgör därför ett metodologiskt redskap som på ett integrerat sätt kan fånga det diskursiva samspelet mellan innehåll och form i försvarsmakternas kommunikation.

4.3 Operationalisering

Analysen baseras på ett kombinerat teoretiskt ramverk baserat på Wibbens narrativa säkerhetsperspektiv och Shepherds feministiska analys av estetik, affekt och könade manus. För att möjliggöra en systematisk och jämförbar tolkning av empirin har centrala begrepp från teorin operationaliserats i form av analytiska frågor och indikatorer som tillämpas konsekvent på samtliga filmer i materialet. Utifrån Wibbens narrativa ramverk analyseras hur filmerna konstruerar berättelser om nationellt försvar genom att identifiera:

- vilka hot som artikuleras eller antyds,
- vilka referentobjekt som framställs som skyddsvärda,
- vilka subjekt som tillskrivs militär agens, samt
- vilka medel som legitimeras som nödvändiga för säkerhet.

Dessa narrativa komponenter möjliggör en analys av hur säkerhet görs meningsfull och hur olika kroppar positioneras i relation till rollen som försvarare. Analysen fokuserar inte enbart på vad som uttrycks direkt i form av tal eller text, men även på hur hot och skyddsvärde gestaltas genom bildspråk, berättarröst, klippning och andra narrativa eller estetiska val.

Shepherds perspektiv tillför en analys av hur kön och militär identitet iscensätts estetiskt och visuellt. Genom begrepp som *könade manus*, *förkroppsligande* samt *militariserade femininiteter och maskuliniteter* analyseras hur kvinnliga och manliga kroppar gestaltas samt vilka känslor som aktiveras och erbjuds tittaren. Här uppmärksammas särskilt hur estetik, ljud, klippning, ljussättning och kameravinklar samverkar med könsbundna föreställningar om agens, risk och tillhörighet.

Operationaliseringen möjliggör en analys en både vad som kommuniceras om militärt försvar och hur det görs, både genom berättande och form. Analysen är strukturerad utifrån tre teoretiskt grundade teman:

1. säkerhet som narrativ,

2. könade subjektpositioner och militär agens, samt
3. estetik, affekt och könade manus.

Temana utgör analysens struktur och tillämpas konsekvent i granskningen av empirin vilket möjliggör en systematisk jämförelse mellan Sverige, Norge och Finland. På så vis ges en fördjupad förståelse för hur könsbundna identiteter formas i nordisk försvarskommunikation. Operationaliseringen används därmed för att besvara forskningsfrågorna och uppfylla studiens syfte.

Tematiskt analyschema utifrån ett kombinerat teoretiskt ramverk Wibben och Shepherd:

Tema	Analytiskt fokus	Frågor till empirin	Teoretisk förankring
1. Säkerhet som narrativ (hot, skyddsvärde och försvarsroll)	Hur säkerhet och försvar berättas genom narrativa strukturer	<ul style="list-style-type: none"> • Vilket hot artikuleras eller antyds? • Hur naturaliseras hotet (självklart, akut eller permanent)? • Vad framställs som skyddsvärt (nation, frihet, samhälle)? • Vem eller vad konstrueras som försvarare? • Vilka handlingar och medel framstår som nödvändiga för säkerhet? 	Wibben: säkerhet som narrativ. Hot är en diskursiv konstruktion som legitimerar särskilda säkerhetspolitiska berättelser
2. Könade subjektpositioner och militär agens	Hur kön strukturerar vem som kan vara ett militärt subjekt	<ul style="list-style-type: none"> • Vem får tala, förklara och representera försvaret? • Vem agerar, leder eller utövar våld? • Vilka roller erbjuds kvinnor respektive män? • Vem behöver legitimera sin närvaro i försvaret och hur? • Hur markeras gränsen mellan civil och militär position? • Vilka subjektpositioner framstår som självklara, och vilka kräver förklaring eller legitimering? 	Wibben: könade säkerhetsnarrativ Shepherd: militär agens, våld och subjektivitet
3. Estetik, affekt och könade manus	Hur känslor, identifikation och kön produceras genom estetik	<ul style="list-style-type: none"> • Vilka känslor (trygghet, fara, mening, spänning) väcks? • Hur används ljus, ljud, tempo och bildutsnitt? • Hur gestaltas kroppar (individ/kollektiv, anonym/närvarande)? 	Shepherd

		<ul style="list-style-type: none">• Finns humor, allvar eller krigsfilmsestetik och hos vem?• Vilken typ av militärt subjekt görs attraktivt att identifiera sig med?• Vilken typ av relation mellan publik och militärt subjekt skapas (identifikation, distans, beundran, normalisering)?	
--	--	-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	--

4.4 Material

Det empiriska materialet utgörs av 13 rekrytering- och profilfilmer producerade av svenska Försvarsmakten, norska Forsvaret samt finska Puolustovoimat under perioden 2024–2025. Filmerna har samlats in direkt från respektive försvarsmakts officiella YouTube-kanal och utgör exempel på samtida, audiovisuell försvarskommunikation riktad till allmänheten. I samtliga tre länder fungerar dessa filmer som centrala verktyg för att forma föreställningar om nationell säkerhet, militärt försvar och vilka subjekt som anses tillhöra den nationella försvarsgemenskapen.

För analysen har fem filmer per land valts för Sverige och Norge, med en längd på mellan 15 och 90 sekunder. Det finska materialet består av tre längre, mellan 3 och 6 minuter, profilfilmer vilket innebär att den totala visningstiden är jämförbar mellan de tre länderna. Urvalet är relevant med hänsyn till studiens syfte. Försättningsvis är filmerna primärkällor eftersom de utgör originalmaterial framtaget i syfte att kommunicera specifika budskap från Försvarsmakten till en allmänhet och extern publik. Primärkällor är mest lämpade för en studie som analyserar kommunikationens innehåll snarare än mottagarens tolkning och respons.

Även om studien inte eftersträvar generaliserbarhet i statistisk mening, bedöms den externa reliabiliteten som tillfredsställande då analysen bygger på ett systematiskt och transparent urval av material från tre jämförbara nationella kontexter (Bryman et. al., 2025, s. 92). Den interna reliabiliteten stärks av att filmernas innehåll är statiskt och inte förändras över tid, samt att analysen genomförs med ett konsekvent tillämpat, teoriförankrat kodschema. Begreppsvaliditeten stöds av att det empiriska materialet är direkt kopplat till studiens forskningsfrågor och teoretiska ramverk.

4.5 Avgränsningar och urval

Studien avgränsas till att analysera audiovisuellt rekryterings- och profilmaterial producerat av försvarsmakterna i Sverige, Norge och Finland. Valet av film som empiriskt material motiveras av studiens teoretiska ramverk och syfte.

Urvalet avgränsas huvudsakligen till filmer publicerade under 2025. Denna tidsmässiga avgränsning syftar till att skapa analytisk samstämmighet inom en gemensam säkerhetspolitisk kontext präglad av kriget i Ukraina, NATO:s militära omställning samt Sveriges och Finlands inträde i alliansen. En gemensam tidsram stärker jämförbarheten mellan fallen och reducerar risken för att skillnader i kommunikationen beror på skilda faser eller externa förändringar. Detta är centralt för uppsatsens analytiska ambition att identifiera både återkommande mönster och meningsfulla variationer i försvarskommunikationen.

Även urvalets omfattning har avgränsats metodologiskt. Kvalitativ innehållsanalys av audiovisuellt material förutsätter närläsning av komplexa narrativa och estetiska uttryck. Tre till fem filmer per land bedöms som tillräckligt för att möjliggöra en djupgående och systematisk analys. Ett större eller mer utspritt material hade riskerat att urholka analysens precision. Vidare har samtliga filmer analyserats på sitt originalspråk utan några försvarande språkbarriärer. De svenska och norska filmerna var lättbegripliga och försedda med undertexter vilket säkerställer en korrekt tolkning medan de finska filmerna var på engelska, även de med undertext.

Ett avsteg från tidsavgränsningen görs genom inkluderingen av den norska rekryteringsfilmen *ALT*, 2024. Filmen har fortsatt relevans under 2025 och är producerad i samma säkerhetspolitiska kontext som övrigt material. Ur ett feministiskt säkerhetsteoretiskt perspektiv betraktas säkerhetskommunikation som en långsiktig diskursiv praktik, inte som bunden till enskilda tidpunkter (Wibben, 2011; Shepherd, 2013). Filmens betydelse i analysen ligger därmed inte i dess exakta publiceringsår utan i hur den gestaltar militär agens, hot och tillhörighet. Inkluderingen av *ALT* stärker därför studiens empiriska bredd utan att kompromettera den analytiska jämförbarheten.

5. Analys

5.1 Tema 1: Säkerhet som narrativ (hot, skyddsvärde och försvarsrollen)

Ett centralt antagande i studien är att säkerhet både återspeglas i försvarsmakternas kommunikation och produceras genom berättelser (Wibben, 2011). Genom att definiera vad som utgör ett hot, vad som är skyddsvärt (referentobjekt) och vem som har legitimitet att agera (säkerhetsaktör), konstrueras diskursiva ramar som påverkar individers möjlighet att identifiera sig som försvarare. Nedan analyseras hur sådana säkerhetsnarrativ byggs upp i respektive land och hur kvinnor och män positioneras inom dem.

SVERIGE

I de svenska profilmerna *Emilia och Josefin – mekanikerduon på stridsfordon 90* (Försvarsmakten, 2025a) och *Hon är mekaniker på stridsfordon 90* (Försvarsmakten, 2025e) gestaltas säkerhet genom ett narrativ som tydligt avviker från klassiska militariserade hotberättelser. Inget yttre hot artikuleras. I stället etableras säkerhet som ett långsiktigt, organisatoriskt och funktionellt arbete där teknisk kompetens, lärande och engagemang framställs som avgörande för försvarsförmågan.

Referentobjektet är inte nationen i kris eller krig utan försvarets dagliga funktion som en institution. Uttalanden som ”vi är en bra pusselbit i hela försvaret” och ”det känns som ett väldigt meningsfullt jobb” (Försvarsmakten, 2025a) placerar säkerhet inom en vardaglig, rationell och nästan civil ram. Säkerhet produceras genom att system hålls i drift, att kunskap byggs upp och överförs samt att materielen underhålls över tid. Denna förståelse ligger nära det Wibben beskriver som alternativa säkerhetsnarrativ där fokus ligger på sociala och organisatoriska processer snarare än hotrespons (Wibben, 2011).

De kvinnliga mekanikerna, filmernas säkerhetsaktörer, framställs som kollektiva aktörer i ett större system. Dock är deras agens tydligt kollektiviserad och avgränsad. De erkänns som nödvändiga men distanseras samtidigt från kärnan i den militära maktutövningen genom att framställas som delar av ett större, militärt maskineri. Detta förstärks språkligt genom återkommande markeringar av avståndstagande från den stridande rollen, exempelvis i uttalandet: ”även om vi inte är soldater så är vi ändå en del av försvaret”. Här konstrueras ett hierarkiskt narrativ där deras bidrag presenteras som nödvändigt men samtidigt sekundärt i relation till den militära kärnverksamheten. Kvinnorna inkluderas i försvarskollektivet men på villkor som tydligt skiljer mellan att möjliggöra försvar och att utöva militär makt.

I skarp kontrast till detta står reklamkampanjen *För frihetens skull* (Försvarsmakten, 2025b; 2025c; 2025d), där ett helt annat, militariserat, narrativ konstrueras. Här etableras hotet som akut, externt och potentiellt existentiellt, trots att det aldrig namnges explicit. Referenser till Ukraina, avancerade vapensystem och strid i bebyggelse placerar berättelsen i ett samtida europeiskt säkerhetsläge där militärt våld framstår som både nödvändigt och legitimt.

Referentobjektet är nationens frihet vilket, ett abstrakt men emotionellt laddat värde, som motiverar militär beredskap. Den återkommande slutfrasen ”För frihetens skull” bygger legitimitet för våldsutövning och positionerar säkerhet som ett krav på försvarsvilja.

Säkerhetsaktörerna är de stridande soldaterna men de saknar individuella kännetecken. De anonymiseras genom maskering, nattbilder och snabba rörelsemönster och agerar kollektivt. Samtidigt är agensen entydig: soldater ger order, genomför eldöverfall och rör sig målmedvetet i stridsmiljöer. Säkerhet produceras här genom disciplin, våld och teknologisk kontroll. Den centrala försvararollen kopplas därmed till maskulint kodade ideal och kroppar vilket reproducerar genusnormer. Även om kvinnor syns i viss mån, är det våldsutövande manliga subjektet som bär det symboliska värdet.

NORGE

Den norska försvarskommunikationen konstruerar ett säkerhetsnarrativ där hotet är ständigt närvarande men sällan konkret vilket föranleder ständig osäkerhet och beredskap. I rekryteringsfilmen *ALT* (Forsvaret, 2024a) etableras detta redan i inledningen genom: ”Det er nye tider i verden, og for Norge” vilket placerar Norge i ett läge där säkerhet inte längre är ett undantagstillstånd utan permanent och kräver kontinuerlig mobilisering.

Från Wibbens perspektiv innebär detta att hotet inte behöver namnges för att vara effektivt. Tvärtom fungerar dess vaghet som en effektiv berättarteknik. Genom snabba klipp mellan demonstrationer med Ukrainasymbolik, cybermiljöer, vinterlandskap och militära plattformar i luft och till sjöss görs hotet närvarande men samtidigt undflyende. Säkerhet framställs därmed som en grundläggande samhällelig nödvändighet i en värld där ”allt” kan hända snarare än som ett svar på ett specifikt angrepp.

Detta kulminerar i filmens kärnbudskap: ”For det er bare én ting vi må være forberedt på: ALT” (Forsvaret, 2024a). Här konstrueras säkerhet som total, gränslös och tidlös.

Referentobjektet är nationens säkerhet, men definieras abstrakt. Det är inte ett specifikt territorium eller befolkning som skyddas utan förmågan att agera oavsett vad som sker. Till skillnad från Sveriges dualistiska narrativ mellan vardag och strid suddas denna gräns i Norges fall.

De befattningsspecifika filmerna (*Søk spesialjeger*, *Feltoperatør*, *Søk cybertekniker* samt *Sjøkrigsskolen*) konkretiserar detta beredskapsnarrativ. I *Søk spesialjeger* framställs säkerhet genom förmågan att hantera extremt våld i form av nattstrid, explosioner, effektiv förflyttning och total fysisk och mental kontroll. Referentobjektet reduceras till uppdragets genomförande och säkerhetsaktören är en uniformerad, aggressiv och manlig person. Det skyddsvärda är inte civilsamhället i sig, utan möjligheten att ingripa när ordning kollapsar. Detta ligger nära det Wibben beskriver som ett klassiskt säkerhetsnarrativ där hot legitimerar exceptionella medel.

Samtidigt breddas narrativet i rekryteringsfilmer som *Søk cybertekniker* och *Sjøkrigsskolen*. Här framställs säkerhet som beroende av tekniska system, informationsflöden och territoriell närvaro på maritima och arktiska arenor. Hotet är strukturellt och svårgripbart vilket kräver en närvaro, övervakning och ständigt lärande vilket förstås av: "vi har tekniske system overalt" (Forsvaret, 2025c).

Tillsammans skapar filmerna ett norskt säkerhetsnarrativ som bygger på ett differentierat men hierarkiskt försvar. Trots bredden i funktioner förblir den mest laddade försvararpositionen knuten till risk, våld och elitförmåga. Detta skapar genusbundna hierarkier där män framstår som mer självklara i rollen som försvarare.

FINLAND

I det finska materialet konstrueras säkerhet genom ett narrativ där hotet sällan artikuleras explicit, men dess närvaro aldrig ifrågasätts. I stället etableras säkerhet som ett permanent villkor där nationen redan befinner sig i ett tillstånd av potentiell konflikt. Detta skiljer sig både från Sveriges mer dualistiska narrativ och Norges affektiva mobilisering kring osäkerhet.

I *South-East Guardian* framträder detta tydligast genom kopplingen mellan militär verksamhet och civila miljöer. Bilder av vägs skyltar, järnväg, godståg och industriområden

samsas med bepansrade fordon, mineringsarbete och markstrid. Referentobjektet är territoriell integritet men också ett vardagligt Finland som framställs som redan militariserat. Hotet behöver inte namnges då det ständigt existerar i landskapet och infrastrukturen.

I *Defenders of the North* förskjuts säkerhetsnarrativet mot ett arktiskt försvarsperspektiv där natur, klimat och industriell kapacitet görs skyddsvärda. Snö, mörker, vindkraftverk och industriella anläggningar binds samman med militär närvaro och polisiära markörer. Detta skapar ett totalförsvarsnarrativ där gränsen mellan civilt och militärt suddas ut. Säkerhet presenteras då som ett gemensamt samhällsprojekt och inte enbart en militär uppgift.

Vidare breddas perspektivet ytterligare i *Allied Eyes in the Baltic* då referentobjektet innefattar ett regionalt säkerhetsnarrativ. Östersjön framställs som en sårbar och strategisk domän där minor, undervattenssensorer och multinationell samverkan är centrala. Genom gemensamma kontrollrum och samordnade operationer görs säkerhet till ett kollektivt, tekniskt och allierat projekt. Hotet byggs återigen indirekt genom estetik: mörker, röda instrumentljus och stormigt hav signalerar ständig risk utan att behöva förklaras.

Det finska säkerhetsnarrativ präglas av uthållighet, teknisk professionalism och ständig beredskap. Till skillnad från Norges mobiliserande retorik bygger det finska narrativet på ett lågintensivt men allomfattande tillstånd där hotet inte behöver iscensättas emotionellt men är desto mer förankrat i strukturer. Genom att betona teknisk kompetens, disciplin och infrastrukturell kontroll framträder ett försvarsnarrativ där säkerhet är tyst, självklar och professionellt förankrad. Detta skapar utrymme för ett kollektivt försvararsubjekt samtidigt som normer där legitimitet knyts till traditionellt maskulint kodade egenskaper reproduceras.

Jämförande sammanfattning: Tema 1 (Säkerhet som narrativ)

Sammantaget visar analysen att säkerhet konstrueras på olika sätt i de tre länderna vilket formar olika diskursiva villkor för militär identifikation. I Sverige pendlar försvarsnarrativet mellan ett organisatoriskt vardagssammanhang där teknisk kompetens och tillhörighet betonas, samt ett krisnarrativ där hot görs externt och legitimerar militärt våld.

Norges säkerhetsnarrativ är mer enhetlig och präglas av ständig beredskap. Genom ett totaliserande berättande där hotet är närvarande men sällan definierat konstrueras säkerhet som ett permanent undantagstillstånd. Den försvarare som efterfrågas är beslutsam, fysisk

och flexibel vilket är egenskaper som i hög grad sammanfaller med maskulint kodade ideal.

Slutligen är säkerhet i Finland snarare konstituerande. Den framställs som ett ständigt tillstånd, inbäddat i infrastruktur, miljön och professionell disciplin. Försvarrollen är kollektiv och anonym medan legitimitet binds till teknisk skicklighet och fysisk styrka som även de är maskulina ideal.

5.2 Tema 2: Könade subjekspositioner och militär agens

SVERIGE:

I det svenska materialet konstrueras det militära subjektet genom en tydlig uppdelning mellan stridande och stödjande funktioner där agens, alltså rätten och förmågan att framstå som försvarare med fullt ansvar för våldsutövning, fördelas olika. Detta blir särskilt synligt i kontrasten mellan profilmerna om mekanikerrollen (Försvarmakten, 2025a; 2025e) och reklamfilmerna i kampanjen *För frihetens skull* (Försvarmakten, 2025b; 2025c; 2025d).

I ”mekanikerfilmerna” är kvinnor tydligt närvarande och ges stort utrymme som talande och reflekterande subjekt. De presenterar sig själva, beskriver arbetsuppgifter och betonar ansvar, lärande och meningsfullhet (Försvarmakten, 2025a; 2025e). Denna röstburenhet är central då kvinnliga försvarsidentiteter görs möjligt genom att de får förklara sin plats, motivation och kompetens. Samtidigt är positionen tydligt villkorad. Kvinnorna placeras konsekvent i icke-stridande roller och deras agens är i praktiken möjliggörande för andras agens. De gör stridsfordonen funktionsdugliga men framställs inte bära våldet.

Det förstärks av att de själva i filmerna markerar en tydlig gräns mot soldatrollen, exempelvis genom formuleringar i stil med ”även om vi inte är soldater...” (Försvarmakten, 2025a). På en diskursiv nivå fungerar detta som en legitimeringsstrategi. Kvinnors tillhörighet till försvaret säkras genom att den positioneras som komplement snarare än konkurrerande med kärnrollen. Med Wibbens (2011) utgångspunkt innebär det att de inte får fungera som den centrala säkerhetsaktören utan istället som en del av infrastrukturen. Subjektet ”kvinna i försvaret” görs därmed begripligt, men inom en ram som samtidigt upprätthåller den stridande rollen som normativt centrum.

I reklamfilmerna *För frihetens skull – Eldöverfall*, *Högvärdiga mål* och *Strid i bebyggelse* skiftar subjektet radikalt (Försvarsmakten, 2025b; 2025c; 2025d). Här dominerar maskerade och beväpnade soldater i intensiva stridssituationer. Rösterna som hörs är genomgående manliga kommandon och rop. Soldatkroppen görs anonym och funktionell, men samtidigt starkt kodad genom uttryck som tempo, aggression, våldskapacitet och teknologisk dominans. Emellertid är kvinnor antingen frånvarande eller bakom utrustning och mörker. Den stridande agensen, att utöva våld i nationens namn, naturaliseras därmed som maskulin även när filmen inte säger det rakt ut.

I kontrast till Norge och Finland erbjuder Sverige kvinnor en tydlig närvaro och röst i vissa filmer men binder denna synlighet till stödjande befattningar. När försvaret gestaltas som ytterst, kopplat till strid, hot och våld, krymper kvinnors synlighet och agens. Det skapar ett diskursivt villkor där kvinnors identifikation som försvarare möjliggörs men endast på avstånd från den ”mest” militära verksamheten.

NORGE

I den norska filmen *ALT* konstrueras det militära subjektet som brett och pluralistiskt då olika funktioner, domäner och roller presenteras som nödvändiga för att ha beredskap inför “allt” (Forsvaret, 2024a). På ytan signalerar detta inkludering men en närmare analys visar att viss agens bär mer narrativ tyngd än andra. Vissa kroppar och uppgifter, generellt mäns, bär berättelsen medan andra fungerar mer som markörer för breddad förmåga.

Män dominerar de stridande och teknologiskt tunga positionerna såsom pilotmiljöer, stridsnära scener och specialförmågor vilket knyter militär auktoritet till maskulinitet. Kvinnor å andra sidan syns mer återhållet, ofta i kortare sekvenser och i miljöer där agens är teknisk eller disciplinerad men inte våldsutövande. De är ofta tysta, fokuserade och professionella men inte berättelsens bärande aktörer (Forsvaret, 2024a).

Detta blir tydligare i de befattningsspecifika filmerna. I *Søk spesialjeger* och *Vil du jobbe med etterretning og spesialoperasjoner? Bli feltoperatør!* Framställs försvararen entydigt som en manlig soldat, beväpnad, taktisk, ledande och beslutsfattande. Här ”sitter” könet i den kropp som får representera den militära normen vilket gör kön till en tyst men starkt strukturerande

kraft. Detta ligger nära Shepherds (2013) analys av hur militära identiteter normaliseras genom könade representationer av agens.

I *Søk cyberteknikerutdanning i Forsvaret* öppnas ett utrymme där den tekniska miljön öppnar upp för andra former av agens och kvinnliga subjekt kan introduceras som kompetenta aktörer. Återigen sker dock i en avsaknad av narrativt tolkningsföreträde då de kopplas till systemunderhåll, övervakning och andra stödjande roller (Forsvaret, 2025c). Inkluderingen blir således en indikator på modernitet och inte ett uttryck för normförändring. Den tydligaste utmaningen av denna logik finns i *Sjøkrigsskolen– Sjømilitærledelse og navigasjon* där både en manlig och en kvinnlig navigatör får tala och reflektera i bild (Forsvaret, 2025b). Här legitimeras kvinnans militära roll genom professionalism och meriter snarare än genom att "sticka ut". Samtidigt är turordningen av porträttpresentationerna och fördelningen av talarutrymme fortfarande relevant. När män introduceras först, vilket är fallet i denna kampanjfilm, och bär mer av narrativets tyngd riskerar kvinnans position att bli ett tillägg som bekräftar systemets öppenhet i stället för att normalisera.

FINLAND

Det finska materialet konstruerar främst det militära subjektet som kollektivt, anonymt och funktionsorienterat (Puolustusvoimat, 2025a; 2025b; 2025c). I samtliga tre filmer är det handlingen som definierar försvararen snarare än individens berättelse. Detta dämpar både individuella uttryck och könsmarkörer. Samtidigt riskerar denna "neutralitet" att dölja en maskulint kodad norm eftersom kroppsideal, militär praktik och ledarroller i hög grad förblir traditionellt maskulina.

I *South-East Guardian* framträder försvararen genom fysisk rörlighet, tålighet och snabbhet i terräng, alltså ett subjekt som klarar kyla, lera och strid under hög press (Puolustusvoimat, 2025c). Eftersom filmerna i låg utsträckning inkluderar mjuka identifikationsvägar genom "jag-berättelser" blir identifikationen hårt kopplad till kroppslig kapacitet. Detta kan få en exkluderande effekt eftersom det är lättare att identifiera sig med ett subjekt om man redan är bekant med den militära kontexten och dess tankesätt (Shepherd, 2013).

Funktionen breddas i *Defenders of the North* (Puolustusvoimat, 2025b) genom att fler funktioner och sammanhang kopplas in i form av polis, urban/industriell miljö, logistik och

internationella övningsramar. Här finns ett potentiellt mer inkluderande försvararsubjekt, alltså inte enbart en skytt men också sambandsoperatörer, logistikere och stabsfunktioner. Militära subjekt framstår fortfarande som kontrollerade, exakta och professionella. Subjektpositionen förblir kodad genom självdisciplin och tyst effektivitet snarare än genom könsuttryck.

I *Allied eyes in the Baltic* flyttas agensen till maritima och tekniska domäner: dykning, kontrollrum, sensorer, minor och generell undervattensförmåga liksom multinationell samverkan (Puolustusvoimat, 2025a). Estetiken förblir hård i form av mörker, blinkande ljus, maskerade ansikten, vapen på däck och utrustning som signalerar risk och professionalism. Även när kön inte markeras explicit kodas försvararen maskulint genom ett ideal om kyla, kontroll och exklusiv kompetens.

Jämfört med Sverige är Finlands villkor mindre kopplade till synlig frånvaro/närvaro av kvinnor och mer kopplade till praktikens norm: vem framstår som självklar bärare av denna kroppsliga och affektiva militärkompetens? Jämfört med Norge är Finland mindre beroende av verbala ramar som pekar ut vem som är "försvarare"; här produceras subjektpositionen genom handling, rytm och miljö.

Jämförande sammanfattning: Tema 2 (Könade subjektpositioner och militär agens)

Sverige, Norge och Finland erbjuder alla könade subjektpositioner, men de gör det genom olika logiker. Sverige arbetar med en tydlig kontrast: kvinnor får röst och närhet i stödjande funktioner, medan den stridande agensen framstår som maskulint kodad och mer anonym. Norge erbjuder ett bredare spektrum av roller men låter den mest prestigefyllda militära agensen, specialförband, risk och våldskapacitet, förbli starkt manligt dominerad, samtidigt som kvinnlig närvaro ofta fungerar som en markör för bredd snarare än ny norm. Finland framstår som mest kollektivt och "neutralt" i formen, men neutraliteten är inte nödvändigtvis jämställd: när försvararen definieras genom hård praktik, kyla och kontroll kan en maskulint kodad norm bli självklar utan att behöva sägas.

Kopplat till forskningsfrågorna blir en central implikation att kvinnors möjlighet att identifiera sig som militära försvarare avgörs av om de syns samt av vilken typ av agens som kvinnor tillåts bära. Där kvinnor främst kopplas till stöd, teknik eller professionalism utan narrativt centrum riskerar de att erbjudas en försvarsidentitet som är legitim men inte fullt ut likställd den identitet som förknippas med det "yttersta" försvaret.

5.3 Tema 3: Estetik, affekt och könade manus

SVERIGE:

I den svenska försvarskommunikationen används estetik och känslomässig laddning som centrala verktyg för att skapa olika typer av militär identifikation, där kön spelar en avgörande roll för vilka känslor, kroppsliga uttryck och handlingsutrymmen som görs tillgängliga. En tydlig emotionell och estetisk tudelning framträder mellan profilmerna om mekanikerna och reklamfilmerna i kampanjen *För frihetens skull*.

I mekanikerfilmerna präglas bildspråket av ljus, stabilitet och vardagsnära tempo. Kameran rör sig långsamt, ofta i halv- och närbilder som dröjer vid ansikten, händer och arbetsmoment. Skratt, leenden och lågmälda samtal skapar en affektiv atmosfär av trygghet och gemenskap. Detta producerar försvarsvilja genom igenkänning och meningsfullhet snarare än genom hot eller dramatik. Försvar framstår här som något som växer fram genom intresse, lärande och långsiktigt engagemang. I Shepherds termer aktiveras ett könat manus där femininitet kopplas till stabilitet, omsorg och funktionalitet i stället för till kris och våld (Shepherd, 2013).

Det visuella uttrycket skiftar abrupt i *För frihetens skull*. Mörker, snabba klipp, höga ljud, explosioner och spänningsfylld musik dominerar. Kameran är ofta placerad nära kroppen eller i subjektiva perspektiv som placerar tittaren i stridens intensiva mittpunkt.

Ljussättningen är kall och färgskalan domineras av grönt, grått och svart. Den affekt som produceras väcker adrenalin, rädsla och allvar. Försvarsvilja knyts här till krisberedskap, beslutsamhet och våldsutövning, alltså maskulina egenskaper.

Därmed skapas kön dels genom representation, dels affektiva villkor. Kvinnor kopplas till ett lugnt, begripligt och vardagligt försvar som framför allt är anpassat för övning och fredstid. Samtidigt kopplas män till det dramatiska, våldsamma och skarpa som krävs vid kris eller krig. Även när kvinnor potentiellt kan vara närvarande i stridssituationerna, gör filmens estetik dem till anonyma eller osynliga. Resultatet blir två parallella känslomässiga register: ett inkluderande men sekundärt, och ett exklusivt där militär auktoritet och våld koncentreras till maskulina ideal.

NORGE

I det norska materialet används estetik och affekt för att gestalta ett militärt subjekt som ständigt befinner sig i beredskap. Till skillnad från den svenska kommunikationens tydliga känslorelaterade uppdelning arbetar Norge i högre grad med ett sammanhållet, intensivt känsloläge där vardag, övning och potentiell väpnad strid flyter samman. Detta blir särskilt tydligt i *ALT* som snarare än att förmedla information spelar på tittarens känslor genom bild, ljud och tempo.

Den snabba klippningen, de abrupta miljöskiftena och den pulserande musiken skapar en emotionell atmosfär av ständig rörelse och vaksamhet. Shepherds resonemang om säkerhet som något som känns snarare än förklarar är här direkt tillämpligt. *ALT* får det att framstå som självklart genom att placera tittaren i ett tillstånd av affektiv beredskap och behöver således inte argumentera för behovet av försvar (Shepherd, 2013). Krig, vardag och framtidshot får samma visuella och emotionella tyngd eftersom allt kräver uppmärksamhet.

Kön konstrueras i detta emotionellt mättade landskap genom vilka individer som får bära intensitet. De mest laddade sekvenserna bestående av flyg, strid, mörker, fart kopplas konsekvent till manliga kroppar. Kvinnor förekommer men oftast i kontrollerade och lågintensiva miljöer. De är fokuserade, disciplinerade och professionella men sällan placerade i känslomässiga sammanhang. Det gör att de inkluderas i narrativet men förblir perifera i det känslomässiga centrum som formar militär legitimitet.

I *Søk spesialjeger* förstärks detta ytterligare. Här dominerar en estetik av fysisk prövning, mörker och smärta. GoPro-liknande kameravinklar, ansträngd andning och närbilder av utrustning och kroppar i rörelse skapar ett affektivt manus där militär legitimitet produceras genom uthållighet, lidande och kontroll. Detta är ett tydligt exempel på hur maskulin militär agens neutraliseras genom emotionell intensitet. Den kropp som uthärdar under extrem press framstår som en självklar säkerhetsskapare (Shepherd, 2013). Kvinnors frånvaro i dessa affektiva kulminationer gör att deras potentiella stridande roll aldrig får samma känslomässiga tyngd.

I kontrast erbjuder *Søk cybertekniker* och *Sjøkrigsskolen* en mer åtehallen emotionell framställning. Ljussättningen är jämnare, tempot långsammare och stämningen mer kontrollerad. Här skapas försvarsvilja genom professionalism, kompetens och framtidstro.

Dessa affektiva register möjliggör en bredare identifikation men är samtidigt symboliskt underordnade stridsestetiken, det är inte här försvaret känns som mest verkligt eller ”på riktigt”. Ur ett feministiskt säkerhetsperspektiv innebär detta att kvinnor i den norska försvarskommunikationen kan identifiera sig med ”försvararen”, men främst genom känslomässigt nedtonade och mindre symboliskt laddade positioner. Den yttersta militära auktoriteten kopplad till risk, våld och beredskap förblir starkt maskulint kodad.

FINLAND

I det finska materialet är estetik och affekt mindre spektakulära, men desto mer konsekventa. Försvarsvilja produceras inte genom emotionella toppar utan genom ett ihållande tillstånd av allvar, uthållighet och disciplin. Skog, snö, hav och mörker återkommer som visuella motiv och fungerar som emotionella markörer för ett ständigt pågående försvar, även i frånvaro av akut strid eller konflikt.

I *South-East Guardian* konstrueras ett känsloläge där kroppen ständigt är i arbete och förflyttar sig, bär, planerar, säkrar samt reagerar. Kameran stannar sällan vid ansikten, i stället betonas rörelse och funktion. Detta skapar en känsla av anonym professionalism där individens, eller soldatens, känslor är irrelevanta. Utifrån Shepherds perspektiv innebär detta att militär identitet produceras genom kroppsligt agerande och berättelser om mening (Shepherd, 2013).

I detta fall produceras kön indirekt genom vilka kroppar som framstår som självklara bärare av denna praktikorienterade kompetens. När militär duglighet definieras genom fysisk uthållighet, terrängrörlighet och vapenkontroll reproduceras ett maskulint ideal, även när kön inte explicit markeras. Det emotionella villkoret för kvinnors identifikation blir därmed högt och för att passa in krävs redan anpassning till detta hårda kompetensideal.

I *Defenders of the North* breddas den emotionella inramningen något genom att även civila och infrastrukturella miljöer inkluderas. Industrilandskap, vindkraftverk och polisiära inslag skapar ett totalförsvarsnarrativ där säkerhet är ett samhällsprojekt. Estetiken är dock fortsatt kylig och kontrollerad. Den känsla som förmedlas är inte gemenskap, utan ansvar, beslutsamhet och självkontroll. Vidare förskjuter *Allied Eyes in the Baltic* känsloläget mot teknologisk precision och latent fara. Röda instrumentljus, undervattensmiljöer och multinationell samverkan förmedlar ett subtilt men konstant hot. Det emotionella manuset

premierar lugn, teknisk kompetens och samordning. Även om dessa egenskaper inte nödvändigtvis är explicit maskulint kodade, framställs de här genom en estetik av mörker, vapen och hård miljö som återkopplar till traditionellt manliga normer.

Sammantaget erbjuder det finska materialet få emotionella ingångar till identifikation. Försvarsvilja produceras genom en normalisering av svårighet när kyla, mörker och fara framstår som det naturliga tillstånd man förväntas acceptera. Ur ett feministiskt säkerhetsperspektiv begränsas kvinnors identifikation inte genom frånvaro, utan genom att det kompetensideal som estetiken kommunicerar kodar vissa kroppar som mer självklara än andra.

Jämförande sammanfattning: Tema 3 (Estetik, affekt och könade manus)

Sammanfattningsvis producerar Sverige, Norge och Finland militära subjekt genom olika emotionella och estetiska logiker. Sverige särskiljer mellan ett vardagsnära och inkluderande känsloläge i stödjande roller, ofta kopplade till kvinnor, och ett intensivt, dramatiskt uttryck kopplat till strid och maskulinitet. Norge arbetar med en mer enhetlig men hierarkisk emotionell struktur, där kvinnors närvaro tillåts men sällan får bära den mest känslomässigt laddade eller prestigefulla agensen. Därtill skapar Finland ett genomgående kyligt, disciplinerat känsloläge där individens känslor tonas ner till förmån för funktion, kontroll och uthållighet vilket riskerar att förankra en maskulint kodad norm utan att denna uttalas.

Kopplat till studiens syfte innebär detta att estetik och känslomässig struktur både påverkar hur kön liksom hur det känns att tillhöra ett försvar. De kroppar, traditionellt manliga, som får bära känslomässig tyngd, dramatik eller professionalism, signaleras som centrala för försvarsviljan. Där kvinnor placeras i lågintensiva eller tekniska miljöer utan narrativ eller emotionell spets riskerar deras subjektposition att uppfattas som kompletterande snarare än normbärande.

6. Avslutning

6.1 Slutsatser

Syftet med denna studie har varit att undersöka och besvara följande forskningsfrågor:

1. Vilka könade identitetspositioner erbjuds kvinnor och män i Sverige, Norge och Finlands försvarskommunikation.

2. Hur kan dessa förstås som diskursiva villkor för kvinnors möjlighet att identifiera sig med rollen som militär försvarare?

Genom en jämförande kvalitativ innehållsanalys av rekryterings- och profilfilmer, förankrad i Wibbens narrativa säkerhetsperspektiv och Shepherds feministiska analys av estetik, affekt och könade manus, har studien synliggjort hur försvarsvilja och militär identitet produceras genom berättelser, kroppar och känslomässiga strukturer.

6.1.1 Könade identitetspositioner: inte bara representation utan en ordning

Den första forskningsfrågan besvaras genom att synliggöra ett återkommande mönster där militär agens inte fördelas jämnt, utan hierarkiseras genom kön. I samtliga tre nationella kontexter framträder en diskursiv kärna där det mest legitima försvarssubjektet kopplas till risk, våldskapacitet och beslutsamhet vilka i regel kodas maskulint. Kvinnor kan synas, vara kompetenta och tillhöra organisationen men placeras i roller som ges lägre symboliskt värde och mindre narrativ tyngd.

Sverige uppvisar en tydlig uppdelning mellan stöd och strid. Profilmilmerna med porträtteringen av mekanikerna erbjuder kvinnor en synlig och meningsfull position, men agensen är villkorad och främst understödjande. Reklamfilmerna i kampanjen *För frihetens skull* skiftar till en estetik och berättarstruktur där våldsutövning är central, och där den agens som gestaltas är anonym, teknologiskt avancerad och tydligt maskulint kodad.

Norge presenterar ett bredare spektrum av roller i bland annat *ALT*, men pluralismen fungerar inte automatiskt som jämställdhet. Snarare konstrueras en funktionell mångfald där olika kompetenser behövs samtidigt som berättelsens affektiva tyngd ofta ligger i de mest riskfyllda och stridande rollerna. Professionsfilmerna, *Spesialjeger* och *Feltoperatør*, förstärker dessutom en elitkodad försvarare som definieras av strid, uthållighet och exceptionell kontroll med en återkommande manlig berättarröst i bakgrunden. Kvinnor inkluderas, men främst som symboler för bredd och modernitet, inte som bärare av den militära identiteten.

Finland skiljer sig genom att försvararsubjektet konstrueras som kollektivt, anonymt och uppgiftsorienterat där kön inte uttalas men synliggörs genom ”uppgiftens krav”. När

kompetens definieras genom fysisk uthållighet, teknisk kontroll och effektiv professionalism reproduceras en maskulint kodad norm där kvinnors legitimitet blir beroende av att de passar in i en redan etablerad berättelse om militär duglighet. Finland erbjuder alltså inte primärt en könsbunden identitet genom uttalad skillnad, utan genom en tyst norm: försvararen är den som utan friktion passar in i berättelsens krav på disciplin, kyla och uthållighet.

Sammantaget visar resultaten att det inte är representationen i sig som formar könade identitetspositioner, utan hur militär agens värderas och berättas. Våld, risk och undantagstillstånd förblir den mest prestigefyllda och känslomässigt laddade agensen, och den görs sällan fullt ut tillgänglig för kvinnliga subjekt.

6.1.2 Diskursiva villkor för kvinnors identifikation: tre olika inkluderingslogiker

Den andra forskningsfrågan besvaras genom att analysera hur tre olika inkluderingslogiker formar förutsättningarna för identifikation. Analysen visar att Sverige, Norge och Finland representerar tre olika inkluderingslogiker där villkoren skiljer sig men gemensamt begränsar kvinnors fulla tillgång till den mest symboliskt centrala försvarsrollen.

Sverige erbjuder kvinnors identifikation genom igenkänning, vardaglighet och meningsfullhet. Det är en inkluderingsstrategi som sänker tröskeln för bidragande. Kvinnor synliggörs som kompetenta men främst i roller som möjliggör andras stridande agens. Detta kan skapa en paradox: kvinnor får synas och tala, men just i och med att de syns och talar i civila roller riskerar deras militära identitet att framstå som ”annan” än den centrala försvararen. På så vis kan kommunikationen både stärka rekrytering brett och samtidigt befästa könade gränser för vem som intuitivt uppfattas som militär försvarare. Ett mer teoretiskt perspektiv synliggör här hur genus reproduceras genom exkludering liksom affektiv styrning där vissa känslor och normer knyts till vissa kroppar. Det som görs känslomässigt legitimt, att känna lojalitet, våga ta risk eller agera i våld, kodas olika beroende på kön. Här spelar affektiva register en central roll i vem som uppfattas som en intuitivt trovärdig försvarare.

Norge å sin sida konstruerar ett narrativ av total beredskap med känslomässig intensitet där vissa roller, främst elitförband och specialoperatörer, laddas med högsta symbolvärde.

Kvinnor inkluderas i bredden men står sällan i centrum och närvaron riskerar således att bli en markör för modernitet snarare än ett uttryck för normförändring. Även här syns ett mönster där inkludering inte ifrågasätter den könade maktordningen, men i stället förstärker den genom selektiv synlighet. Foucaults teori om styrningens mikrofysik är relevant: normer upprätthålls inte enbart genom vad som sägs, utan genom de affektiva och kroppsliga praktiker som formar vad som är görbart, tänkbart och legitimt.

Vidare presenterar Finland ett försvarssubjekt som inte behöver könas språkligt eftersom identiteten formas genom kroppens fysiska förmåga i svår terräng, kyla och situationer som kräver samordning eller ledarskap. Det kan skapa en känsla att ”alla” kan vara försvarare, men att det är då identifikation förutsätter att tittaren accepterar en militär kompetensbas som redan är hårt kodad av disciplin, kontroll och risk. I den meningen ligger villkoret inte i att kvinnor görs sekundära i ord, utan i att de måste framstå som självklara bärare av ett redan etablerat ideal. Risken är att kvinnlig identifikation blir beroende av att inte avvika eller tolkas som undantag, och att kunna ”tåla” de känslorelaterade och kroppsliga krav som normen säger.

Det är också viktigt att notera att dessa inkluderingslogiker inte nödvändigtvis är avsiktliga eller illvilliga. Snarare verkar de genom subtila normer, estetiska val och berättartekniska grepp som formar vad som känns naturligt, önskvärt och trovärdigt. På så sätt formas kvinnors möjliga identifikation inte bara genom vad som visas, utan genom det underliggande antagandet om vem som ”passar” i en viss roll. Analysen visar att detta antagande fortfarande är starkt könskodat.

6.1.3 Försvarsvilja som affektiv och könad praktik: vad studien tillför

En mer övergripande slutsats är att försvarsvilja i materialet produceras som ett känslomässigt tillstånd snarare än ett rationellt beslut. Genom bildspråk, ljud, tempo och kroppslig närvaro skapas affektiva strukturer som bjuder in tittaren att känna beredskap, ansvar och legitimitet. Detta sker på olika sätt i de tre nationerna:

Sverige producerar två spår: ett lugnt, vardagsnära och relationsbyggande spår där kvinnor för en röst (profilfilmerna) och ett mer dramatiskt, hotdrivet och våldsamt spår där försvararen görs anonym och maskulin (reklamfilmerna). Norge producerar affekten av total

beredskap (*ALT*) och exklusiv intensitet (*Spesialjeger/Feltoperatør*) vilket stärker bilden av försvaret som nödvändigt men också hierarkiskt. Finland å sin sida förmedlar försvarsvilja genom en affektiv logik av disciplin, kylighet och normaliserad uthållighet. Affektens koppling till kön är central då känslor av risk, kontroll och våld tilldelas män, medan kvinnor placeras i lägre affektiva laddningar. Det innebär att den mest laddade militära identiteten förblir könsbunden, även i kommunikativt moderna sammanhang.

Ett fördjupat affektteoretiskt perspektiv öppnar även upp för en diskussion om vilka känsloregister som ges legitimitet i militär kommunikation. I samtliga tre länder präglas de affektiva strukturerna av allvar, hot, beslutsamhet och kontroll, känslor som historiskt förknippats med maskulin agens. Mer empatiska, samarbetsinriktade eller omsorgsbaserade affekter förekommer sällan som bärande känslolager i konstruktionen av försvararen. Detta innebär att både kön och även känslomässiga uttryck kodas hierarkiskt, där vissa affekter uppfattas som mer försvarskompatibla än andra. Ett sådant mönster riskerar att utesluta inte bara kvinnor, utan även alternativa manligheter eller andra subjekt som inte passar in i det affektiva idealet.

6.1.4 Samlad slutsats: ett nordiskt mönster med nationella variationer

Sammantaget visar studien ett övergripande nordiskt mönster där inkluderingsambitioner samexisterar med en maskulint kodad kärna av militär agens. De nationella variationerna är tydliga men förändrar inte grundmönstret. Sverige är mest dualistiskt då kvinnor syns och talar i stödroller, men strid är förbehållet det maskulina. Fortsättningsvis är Norge mest pluralistiskt där många olika roller visas, men att högsta symbolvärde ges till maskulint kodad elitkompetens. Slutligen är Finland det mest normaliserande. Försvararen är en kropp som tyst uppfyller krigets hårda krav, vilket är en norm som ofta är genusrelaterad, även om det inte sägs.

Det som förenar de tre nationella fallen är att inkludering av kvinnor inte föranleder en omförhandling av den underliggande normen för militär legitimitet. I stället formas kvinnors närvaro ofta som en anpassning till redan etablerade strukturer där det maskulint kodade subjektet fortsatt utgör måttstocken. Detta reproducerar en tyst asymmetri där kvinnor tillåts vara del av försvaret så länge de inte stör den traditionella bilden av vem försvararen är vilket representerar ett mönster som håller genusordningen intakt även under ytan av jämställdhet.

I relation till forskningsfrågorna innebär detta att kvinnors försvarsidentitet i alla tre fall villkoras. Deras rätt att bära våld, fatta snabba beslut och representera nationell säkerhet görs sällan självklar. Det sker inte alltid genom frånvaro, utan genom berättelsers struktur och affektiva prioriteringar.

6.2 Diskussion

Studiens slutsatser pekar mot att försvarsvilja i nordisk kontext inte enbart kan förstås som en fråga om hotupplevelse eller politisk övertygelse, men som ett resultat av hur försvar kommuniceras, gestaltas och görs identifierbart. I detta avseende fungerar försvarsmakternas kommunikation å ena sidan som rekryteringsverktyg, men å andra sidan som en arena där föreställningar om säkerhet, ansvar och legitimitet produceras och reproduceras.

Ur ett bredare säkerhetspolitiskt perspektiv blir detta särskilt relevant i en tid där försvar intar en alltmer central plats i samhällsdebatten. De nordiska länderna har efter 2022 tydligt betonat behovet av folkligt stöd, beredskap och uthållighet. Samtidigt visar studien att de berättelser genom vilka detta stöd kommuniceras ofta vilar på etablerade militära normer där våldskapacitet, risk och kontroll fortsätter att fungera som centrala symboler för “det verkliga försvaret”. Detta skapar en spänning mellan ambitionen att bredda försvarsviljan och de diskursiva villkor som avgör vem som framstår som en självklar försvarare.

Ett centralt diskussionsresultat rör den form av inkludering som präglar samtliga tre länders försvarskommunikation. Kvinnor synliggörs, ges kompetens och tillskrivs betydelse men oftast inom ramar som inte utmanar den maskulint kodade kärnan i militär agens. Detta kan förstås som en form av normbevarande inkludering där nya subjekt tillåts träda in i försvarsnarrativet utan att själva definitionen av militär makt omförhandlas.

Från ett feministiskt säkerhetsperspektiv innebär detta att kön inte främst exkluderar genom frånvaro, utan genom villkorad närvaro. Kvinnor erbjuds identitetspositioner som är funktionella, tekniska eller disciplinära medan den yttersta rätten att utöva våld fortsatt framstår som självklart manlig. Denna ordning reproduceras även i de sammanhang där försvar framställs som kollektivt, neutralt eller tekniskt, exempelvis i finsk och norsk kommunikation, vilket understryker att könsbundna maktordningar kan finnas även när de

inte är explicit synliga. Samtidigt bör detta inte tolkas som att försvarsmakterna medvetet reproducerar exkluderande strukturer. Snarare pekar resultaten på hur djupt rotade säkerhetslogiker formar vad som uppfattas som trovärdig, effektiv och legitim kommunikation. Här blir studiens bidrag att visa hur jämställdhet och militär tradition samexisterar i ett sällsynt, och ofta oreflekterat, spänningsförhållande.

Ett viktigt diskussionsbidrag rör försvarskommunikationens känslomässiga dimension. Analysen visar att försvarsvilja inte enbart appelleras genom argument eller information, utan genom känslor av beredskap, allvar, mening och nödvändighet. Detta gäller särskilt i Norge och Finland, där hotet sällan behöver namnges för att ändå göras närvarande. Säkerhet framträder som ett permanent tillstånd snarare än en exceptionell händelse.

Ur ett samhällsligt perspektiv innebär detta att försvarsvilja formas genom normalisering: genom att kris, osäkerhet och militär närvaro integreras i vardagsnära miljöer. Detta kan ses som en effektiv mobiliseringsstrategi, men väcker också frågor om vilka former av deltagande och identifikation som möjliggörs. Om försvar primärt kommuniceras genom affekter kopplade till risk, disciplin och kontroll, kan detta begränsa utrymmet för alternativa sätt att förstå försvar, exempelvis genom omsorg, civil beredskap eller social sammanhållning.

Sammantaget visar studien att försvarsvilja är en djupt kommunikativ och kulturell fråga. Den formas genom vilka berättelser som dominerar, vilka kroppar som laddas med mening och vilka känslor som görs till norm. Studien bidrar därmed till förståelsen av hur kön och säkerhet sammanflätas i samtidens nordiska försvarspolitik.

6.2.1 Metodens relevans och begränsningar för studien

Valet av en kvalitativ, jämförande flerfallsstudie har visat sig vara ändamålsenlig för att besvara uppsatsens forskningsfrågor. Genom en innehållsanalys av rekryteringsfilmerna har det varit möjligt att identifiera både nationella variationer och övergripande nordiska mönster i hur könsbundna identitetspositioner konstrueras. Designen har möjliggjort en systematisk och djupgående analys där kontextuell jämförbarhet stärker tolkningens trovärdighet.

Att arbeta med visuellt material har varit särskilt relevant då audiovisuella uttryck bär centrala betydelser i hur militära identiteter gestaltas och legitimeras. Metoden har tillåtit en analys av vad som sägs och på vilket sätt det sker genom bildspråk, rörelse och scenografi.

Samtidigt innebär metodologiska vissa begränsningar. En kvalitativ innehållsanalys fokuserar på möjliga betydelser snarare än faktisk mottagande vilket innebär att inga slutsatser kan dras om hur filmerna tolkas av olika mottagare. Därtill innebär det att andra potentiellt relevanta produktionsfaktorer som exempelvis organisationskultur och kommunikationsstrategi lämnas utanför analysen. Avgränsningen är medveten, men noteras bör att det medför en viss perspektivmässig ensidighet.

Därtill finns, som vid alla tolkande studier, en risk att forskarens egna erfarenheter och föreställningar påverkar analysen. Genom att förankra studien i ett tydligt teoretiskt ramverk och genom systematiskt arbete med kodning och jämförelse har denna risk dock hanterats medvetet. Sammantaget har metodvalet möjliggjort en empiriskt förankrad, teoretiskt informerad och analytiskt stringent undersökning av hur kön och militär identitet kommuniceras i samtida nordiska kontexter.

6.2.2 Teorins relevans och begränsningar för studien

Det teoretiska ramverket har fungerat som en central tolkningsgrund i studien. Feministisk säkerhetsteori, med fokus på narrativ, affekt och kroppslig agens, har möjliggjort en fördjupad förståelse av hur militära subjekt inte bara representeras, utan iscensätts som könade genom estetiska, känslomässiga och normativa uttryck.

Ramverket har varit centralt för att besvara den första forskningsfrågan genom att synliggöra hur olika könsbundna subjektspositioner skapas, normaliseras eller exkluderas i försvarskommunikationen. Teoretiska begrepp såsom *könade* manus, *symbolisk* agens och *militär* affekt har hjälpt till att förklara de hierarkier som uppstår i gränslandet mellan representation, funktion och legitimitet. Den andra forskningsfrågan har fördjupats genom teorins betoning på diskursiva villkor för identifikation, det vill säga hur kön samverkar med affektion och estetik i konstruktionen av försvarsvilja.

En möjlig svaghet med ramverket är dess starka fokus på symboliska ordningar. Det riskerar att marginalisera andra viktiga faktorer som exempelvis organisationskultur, socialpsykologiska drivkrafter, materiella förutsättningar eller institutionella maktstrukturer. Således innebär det att man har en begränsad kapacitet att förklara varför vissa diskurser uppstår eller utmanar könsmaktsordningar. Utifrån studiens syfte är teorin emellertid väl lämpad. Den har försett analysen med begreppslik skärpa och visar hur genus fungerar som en grundläggande struktur i samtida säkerhetspolitisk kommunikation. Ramverket har därmed stärkt uppsatsens analytiska djup och bidragit till att synliggöra hur affekt, estetik och kön sammanvävs i nordisk försvarskommunikation.

6.3 Avslutande reflektion och förslag på vidare forskning

Studiens resultat visar att könade identitetspositioner inom nordisk försvarskommunikation konstrueras genom komplexa och ofta subtila, kulturella mekanismer snarare än genom explicit exkludering. Detta är särskilt relevant att förstå i ljuset av den statistiska könsskillnaden i försvarsvilja som presenterades i inledningen. Skillnaden har tidigare ofta tolkats i termer av politisk tillhörighet, socioekonomisk situation eller utbildningsnivå men denna studie vill framför allt framhäva att försvarsvilja även bör förstås som en kulturell fråga. Det är en fråga om möjligheten till identifikation med det militära subjekt som gestaltas offentligt.

När kvinnor i försvarskommunikationen i regel framträder som stödjande, anonyma eller normbrytande i förhållande till det maskulint kodade försvarsidealet riskerar genusmönster att reproduceras även i samhällen med hög jämställdhet. Det är en fråga om representation men minst lika viktigt är vilka former av militär agens som laddas med mening, status och känsla och maskulinitet. Därmed innebär det också att en verklig breddning av försvarsvilja inte bara kräver kvantitativ representation, alltså att flera kvinnor syns, utan en kvalitativ omförhandling av vilka försvarssubjekt som görs möjliga och legitima oavsett kön.

Vidare har uppsatsen belyst hur genusbundna försvarsnarrativ produceras i nordisk försvarskommunikation men lämnar öppen frågan om hur dessa tolkas på mottagarsidan. För att bättre förstå försvarsviljans sociala förankring vore det värdefullt att i framtiden komplettera diskursanalys med mer publiknära metoder såsom intervjuer, fokusgrupper eller enkätstudier. Särskilt intressant vore det att undersöka närmare hur kvinnor med olika

bakgrunder upplever de identitetspositioner som kommuniceras, vilka narrativ som upplevs som inkluderande respektive begränsande.

Ytterligare forskning kan också utvidga det jämförande perspektivet till flera nationella kontexter eller analysera hur försvarskommunikation förändras över tid, framför allt i relation till ökade säkerhetshot. Innebär kriser att traditionella könsnormer förstärks eller luckras upp? En sådan ansats skulle kunna fördjupa förståelsen av sambandet mellan genus och säkerhet i förändring.

Slutligen öppnar resultaten upp för mer normbrytande och idédriven forskning om alternativa sätt att tänka kring säkerhet, försvar och medborgarskap. Behöver det militära subjektet alltid konstrueras genom våld, risktagande och fysisk överlägsenhet? Eller går det att tänka säkerhet genom andra ideal, exempelvis teknisk kompetens, kollektivt ansvar eller omsorg? Ett sådant forskningsspår skulle kunna undersöka i vilken utsträckning det alls är nödvändigt att militär identitet förankras i maskulina normer. Dagens försvarsmakter omfattar en mångfald av roller som inte nödvändigtvis kräver traditionella maskulina normer för att uppfattas som legitima. Forskning som analyserar hur alternativa försvarsnarrativ kan bidra till en bredare, mer inkluderande syn på säkerhet har därför potential att både utmana och utveckla det säkerhetspolitiska fältet. Det gäller inte minst i relation till försvarsvilja och frågan om vilka grupper ser sig själva som delaktiga i nationens försvar.

Litteraturförteckning

Litteratur

- Boreus, Kristina och Kohl, Sebastian (2018). Innehållsanalys. I *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 4:e uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Bryman, Alan, Clark, Tom, Foster, Liam och Sloan, Luke (2025). *Brymans samhällsvetenskapliga metoder*. 4:e uppl. Stockholm: Liber.
- Denscombe, Martyn (2016). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 3., rev. och uppdaterad uppl. Lund: Studentlitteratur.
- DS 2023:34. *Kraftsamling*. Regeringskansliet.
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2023/12/ds-202334-kraftsamling/> [Hämtad: 2025-11-10].
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Sundell, Anders, Towns, Ann E. och Wängnerud, Lena (2024). *Metodpraktikan: konsten att studera människor, organisationer och samhällen*. 6:e uppl. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Försvarsmakten (2024). *Fördjupade lärdomar och erfarenheter från kriget i Ukraina*.
<https://www.forsvarsmakten.se/contentassets/3b1b223e96a74da2b87ee2bc5bd22279/foerdjupade-lardomar-fran-kriget-i-ukraina-2024-05-31.pdf> [Hämtad: 2025-10-19].
- Försvarsmakten (2024). *Svenska soldater till Baltikum*.
<https://www.forsvarsmakten.se/sv/aktuellt/2024/01/svenska-soldater-till-baltikum/> [Hämtad: 2025-12-23].
- Hadar, Maya och Häkkinen, Teemu (2022). Conscription and willingness to defend as cornerstones of national defense in Israel and Finland. *Journal of Political & Military Sociology*, 47(2) [Hämtad: 2025-11-09].
- Harel, Ayelet (2024). Anything you can do [I can do better]: Exploring women's agency and gendered protection in state militaries. *European journal of international security*, 9(4), s. 578–58 [Hämtad: 2025-12-18].
- Human Development Reports (2023). *Gender Inequality Index (GII)*.
<https://hdr.undp.org/data-center/thematic-composite-indices/gender-inequality-index#/indicies/GII> [Hämtad: 2025-10-19].
- Kronsell, Annica (2016). Sexed Bodies and Military Masculinities: Gender Path Dependence in EU's Common Security and Defense Policy. *Men and masculinities*, 19(3), s. 311–336. doi: 10.1177/1097184X15583906 [Hämtad: 2025-12-18].
- Landguiden, (2024). *Island – Utrikespolitik och försvar*.
<https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/europa/island/utrikespolitik-och-forsvar/> [Hämtad: 2025-12-23].
- Malmström, Jenny och Berndtsson, Joakim (2025). Constructing “society's soldiers”: identity work, (total) defence willingness and the Swedish Home Guard. *Scandinavian Journal of Military Studies*, 8(1), s. 1–16. doi:10.31374/sjms.290 [Hämtad: 2025-11-11].

- Montecinos, C. Sebastian, Svenonius, Ola och Forsgren, M. Miranda (2023). *Vem vill försvara landet? En scenariobaserad ansats till studiet av försvarsvilja*. FOI-R--5428--SE.
<https://mpf.se/publikationer/publikationer/2023-03-30-vem-vill-forsvara-landet-en-scenariobaserad-ansats-till-studiet-av-forsvarsvilja> [Hämtad: 2025-10-14].
- MSB (2025). *Totalförsvaret – du är en del av Sveriges beredskap*.
<https://www.msb.se/sv/rad-till-privatpersoner/sa-fungerar-vart-forsvar/totalforsvaret---du-ar-en-del-av-sveriges-beredskap/> [Hämtad: 2025-11-10].
- MSB och Försvarsmakten (2025). *Utgångspunkter för totalförsvaret 2025–2030*.
<https://www.msb.se/siteassets/dokument/om-msb/vart-uppdrag/regeringsuppdrag/besvarade-regeringsuppdrag/2025/utgangspunkter-for-totalforsvaret-2025-2030.pdf> [Hämtad: 2025-10-23].
- Moore, Cerwyn och Shepherd, Laura (2010). Aesthetics and international relations: towards a global politics. *Global Society*, 24(3), s. 299–309 [Hämtad: 2025-11-03].
- Nyberg, Rainer och Tidström, Annika (red.) (2012). *Skriv vetenskapliga uppsatser, examensarbeten och avhandlingar. 2.*, rev. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Opinion (2024). *Folk og Forsvar: meningsmålinger om forsvaret og internasjonalt samarbeid*. Oslo.
<https://folkogforsvar.no/meningsmalinger-om-Forsvaret-og-internasjonalt-samarbeid.pdf> [Hämtad: 2025-10-23].
- Persson, Thomas och Widmalm, Sten (2023). *Opinioner i en tid av dramatisk förändring: om viljan att försvara vårt land och demokratin*. Rapport nr 3. Solna: Myndigheten för psykologiskt försvar.
<https://mpf.se/publikationer/opinioner-i-en-tid-av-dramatiska-forandringar-och-kriser-om-viljan-att-forsvara-vart-land-och-demokratin> [Hämtad: 2025-09-17].
- Persson, Thomas och Widmalm, Sten (2024). Upon entering NATO: explaining defence willingness among Swedes. *European Security*, 33(4), s. 690–710. doi: 10.1080/09662839.2023.2294078 [Hämtad: 2025-11-09].
- Planeringskommissionen för försvarsinformation (2024). *Finländarnas åsikter om utrikes- och säkerhetspolitiken, försvaret och säkerheten*. Helsingfors: Försvarsministeriet.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165934/PLM_2024_5.pdf [Hämtad: 2025-10-17].
- Plikt- och prövningsverket (2025). *Mönstringsunderlaget*.
<https://www.pliktverket.se/for-dig-som-fyller-18-ar/monstringsunderlaget-och-monstringen/monstringsunderlaget> [Hämtad: 2025-12-15].
- Regeringen (2024). *Sveriges och Natos historia*.
<https://www.regeringen.se/regerings-politik/sverige-i-nato/sveriges-och-natos-historia/> [Hämtad: 2025-11-10].
- Regeringen (2025). *Om regeringens prioritering: säkerhetspolitiska läget*.
<https://www.regeringen.se/regerings-politik/regerings-prioriteringar/sakerhetspolitiska-laget/om-regerings-prioritering-sakerhetspolitiska-laget/> [Hämtad: 2025-10-27].

- Reznik, Oleksandr (2023). The willingness of Ukrainians to fight for their own country on the eve of the 2022 Russian invasion. *Post-Soviet Affairs*, 39(5), s. 329–346. doi: 10.1080/1060586X.2023.2221592 [Hämtad: 2025-11-01].
- Shepherd, Laura et.al. (2013). Telling stories: an essay on gender, violence and popular culture. I *Gender, Violence and Popular Culture*. 1: a uppl. London: Routledge, s. 1–12. [Hämtad: 2025-11-03].
- Wedebbrand, Christoffer och Jonsson, Daniel (2021a). *Försvarsvilja i teori och praktik: om försvarsviljans betydelse*. FOI-R--5155—SE. <https://www.foi.se/rapportsammanfattning?reportNo=FOI-R--5155--SE> [Hämtad: 2025-10-17].
- Wedebbrand, Christoffer och Jonsson, Daniel (2021b). *Svenskarnas försvarsvilja*. FOI-R--5206--SE. <https://www.foi.se/rapportsammanfattning?reportNo=FOI-R--5206--SE> [Hämtad: 2025-10-17].
- Wibben, Annick T. R. (2011a). *Feminist security studies: a narrative approach*. London: Routledge.
- Wibben, Annick T. R. (2011b). Feminist politics in feminist security studies. *Politics & Gender*, 7(4), s. 590–595. [Hämtad: 2025-11-03].
- Widmalm, Sten (2025-03-05). *Det nationella SOM-seminariet 2025* [inspelat seminarium]. <https://www.youtube.com/live/AWk0Yy1L31Q> [Hämtad: 2025-10-15].
- Wisker, Gina (2008). *The postgraduate research handbook: succeed with your MA, MPhil, EdD and PhD*. 2nd ed. New York: Palgrave Macmillan.
- Öbrink, Andreas, Lindén, Tilda och Wildh, Buruström Wildh, Hasse (2025). Majoritet av unga kvinnor vill inte göra värnplikten. *SVT Nyheter*. 2025-12-11. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/majoritet-av-unga-kvinnor-vill-inte-gora-varnplikten> [Hämtad 2025-11-11].

Material

- Försvarsmakten (2025a). *Emilia och Josefin – mekanikerduon på stridsfordon 90*. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=av1liMXHEPI> [Hämtad: 2025-10-17].
- Försvarsmakten (2025b). *För frihetens skull – Eldöverfall*. Försvarsmaktens reklamfilm 2025. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=WZEsu8m-Zko> [Hämtad: 2025-10-17].
- Försvarsmakten (2025c). *För frihetens skull – Högvärdiga mål*. Försvarsmaktens reklamfilm 2025. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=XQMrdbtSFXM> [Hämtad: 2025-10-17].
- Försvarsmakten (2025d). *För frihetens skull – Strid i bebyggelse*. Försvarsmaktens reklamfilm 2025. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=M2ZyjbgSv0c> [Hämtad: 2025-10-17].

- Försvarmakten (2025e). *Hon är mekaniker på stridsfordon 90. YouTube.*
<https://www.youtube.com/watch?v=eBQcpVdVBX0> [Hämtad: 2025-10-17].
- Forsvaret (2024a). *ALT. YouTube.* <https://www.youtube.com/watch?v=OyHf9YTKH9g>
[Hämtad: 2025-11-03].
- Forsvaret (2025b). *SJØKRIGSKOLEN – Sjømilitærledelse og navigasjon. YouTube.*
<https://www.youtube.com/watch?v=maQVhcAejGA> [Hämtad: 2025-10-20].
- Forsvaret (2025c). *Søk cyberteknikerutdanning i Forsvaret. YouTube.*
<https://www.youtube.com/watch?v=nNmezmaXm9M> [Hämtad: 2025-10-20].
- Forsvaret (2025d). *Søk spesialjeger. YouTube.*
<https://www.youtube.com/watch?v=sVyTOXG05Ug> [Hämtad: 2025-10-20].
- Forsvaret (2025e). *Vil du jobbe med etterretning og spesialoperasjoner? Bli feltoperatør!. YouTube.* <https://www.youtube.com/watch?v=N5LfuVY0Jfk> [Hämtad: 2025-11-03].
- Puolustusvoimat (2025a), *Allied eyes in the Baltic, YouTube.*
<https://www.youtube.com/watch?v=fclJDCtmRHs> [Hämtad: 2025-12-16].
- Puolustusvoimat (2025b). *Defenders of the North – Pohjoinen Pitää. YouTube.*
<https://www.youtube.com/watch?v=VcETHjWDQyk> [Hämtad: 2025-10-20].
- Puolustusvoimat (2025c). *South-East Guardian: South-East Guardians – Karelian Sword 25. YouTube.* <https://www.youtube.com/watch?v=F-2a-c5J2ms> [Hämtad: 2025-10-20].